

1/84 febr. årg. 8 10kr

sydasien

politisk och kulturell tidskrift

sydasien

BOX 1142, 221 05 LUND

sydasien

BOX 1142, 221 05 LUND

Sydasiens
Box 1625
221 01 LUND

Besöksadress: Råbygatan 5 (Lars Eklund)
Telefon: 046 - 13 35 68
Teknisk redaktör: Lars Eklund
Ansvarig utgivare: Thomas Bibin
Tryck: Infotryck ab, Malmö 1984
Register: PROGEK, Göteborg
ISSN 0347 - 5182

Sydasiens ges ut fyra gånger per år.
Redaktionen växlar mellan Stockholm,
Göteborg och Malmö/Lund.

Detta nummer ansvarar Malmö/Lund-
gruppen för.

Nästa nummer görs i Stockholm och
utkommer i maj. Artiklar, debattinlägg
m m är välkomna.

Manusstopp: 15/3 1984 (Adress: se
ovan).

Prenumeration kostar 40 kronor för fyra
nummer (ett år). Institutioner får betala 60
kr. Vi är mycket tacksamma för stödpre-
numeration 100 kr. Vill man ha sig tillsänt
ett enstaka nummer så kostar det 10 kr.
Lösnummerpris likaså 10 kr.

Postgiro: 79 54 96-9 Sydasiensbulletinen.

Kontaktpersoner för Sydasienskommittéerna:

Stockholm:
Gerard Rikken, Ringvägen 9 A
117 26 Stockholm, 08-68 43 71

Göteborg:
Thomas Bibin, Erik Dahlbergsgatan
27 A,
411 31 Göteborg, 031-16 15 12

Malmö/Lund:
Göran Djurfeldt, Kullavägen 3,
232 02 Åkarp, 040-46 08 95

Uppsala:
Anders Forsberg, Ledungsvägen 12,
754 40 Uppsala, 018-32 78 27

Danmark:
Kate Holloway, Burmeistergade 27,
DK-1429 Köpenhamn K, 01-54 56 11

Sydasienskommittéernas plattform:
Sydasienskommittéerna i Sverige har
som mål att sprida information om
situationen i Sydasiens och att stödja
de krafter som bekämpar imperialis-
men, det politiska förtrycket och un-
derutvecklingen i området.

Kommittéerna är fristående från
politiska partier och grupperingar i
Sydasiens och i Sverige.

Omslagsbild: Skådespelerskan
Sharmila Tagore ur Satyajit Rays film
Apur Sansar (The World of Apu)
från 1959.

Baksida: Från Bangladesh. Foto:
Erich Stering.

sydasiens

1/84 politisk och kulturell tidskrift

Ansiktslyftning!

Efter sju års utgivning av Syd-
asiensbulletinen har vi funnit tiden
mogen att ge tidskriften en ansikt-
slyftning. Vi byter namn till SYD-
ASIENS, Politisk och kulturell tidskrift.
Och namnet är som synes införd
från detta nummer 1 - 1984.

På sätt och vis är namnbytet att se
som ett resultat av den förnyelse
som Sydasiensbulletinen genomgått
under 1980-talet, dvs de senaste fyra
åren. Det tyngre och bitvis nästan in-
terna politiska materialet har succes-
sivt gjorts mera begripligt och kom-
pletterats med kulturmaterial och
material med mer anknytning till
Sveriges roll i Sydasiens och Syd-
asiens roll i Sverige. Dessutom har vi

kunnat komplettera den bulletinrik-
tade motinformation med egna
nyheter och analyser i viktiga frågor.

Parallellt med denna utveckling har
vi förnyat tidskriftens lay-out och för-
sökt att låta bildmaterialets spela en
viktigare och mera självständig roll.

Det finns också ett litet praktiskt
skäl till namnbytet. Vi har märkt att
många haft svårt för vårt långa namn
och blandat ihop väderstrecken lite
grann. Åtskilliga gånger har vi fått
heta Sydasiensbulletinen... men
vårt nya namn tror vi blir tydligare.

Vi passar nu också på att ändra ut-
formningen av logotypen på tids-
kriftsnamnet på omslaget.

Men i övrigt tänker vi fortsätta med
att förmedla och fördjupa kunskaper-
na i Skandinavien om länderna och
kulturerna i södra Asien!

Innehåll

Afghanistan	
Samtal med flyktingkvinnor - Inger W Boesen	4
Bangladesh	
Dagbok från Bangladesh - Moina	14
Indien	
Textilstrejken i Bombay - Gail Omvedt	10
Bakom idrottens kulisser - Agneta Gunnarsson	22
Olympiaden 92 i New Delhi? - Bo Gunnarsson	24
Om indisk mat - Satya Mocharla	28
Indiskt kastväsande - Tomas Arvidsson	25
Indisk krönika - Ajit Roy	13
Pakistan	
Generalen sitter kvar - Gautam Navlakha	16
Sri Lanka	
Vem kan man lita på? - En brevväxling	18
Fängslad och torterad - SA David	20
Åke Thambert. VD, Indiska	7
Recensioner	30
Nyhetskrönika	31

Adressbank: social reseguide till Indien

Det kom ett brev till redaktionen från
Tommy Sundström, representant för
Den Resande Skolans i Vilhelmina In-
diengrupp 1981. Han bifogade en
tjock lunta med fotokopior som visa-
de sig vara resultatet av ett oavslutat
projekt som Indiengruppen hade: att
göra en Social Reseguide för Indien.

Som Tommy skriver: "det finns
knappast något bättre sätt att närma
sig Indien än med hjälp av de mer
eller mindre ideella människor som
arbetar i organisationerna... för
dem som är intresserade av det verk-
liga Indien, inte bara gamla monu-
ment och hasch." Vad kan en sådan
resenär önska sig mer än en vägvisa-
re och adressförteckning att ha i han-
den i den indiska organisations-
djungeln?

Men Guiden är alltså oavslutad:
det finns en förteckning av mer eller
mindre sorterade adresser. Men
även i denna råa form kan guiden
vara användbar för Indienresenären.
Innan vi planerar något större projekt
för att arbeta vidare med guiden, vill
vi se om det finns intresse för den.

Den som är intresserad av en kopia
av adressförteckningen kan få köpa
den genom **Sydasiens** tekniske re-
daktör, Lars Eklund (se omslagets in-
sida). Bli efterfrågan stor, ska vi för-
söka ge guiden en bättre form. Allt-
så: hör av er, Indienresenärer!

Orättvisa betraktelser

1.

Salman Rushdie, den Indienfödde författaren, gjorde i en intervju i AB (4.12.83) en jämförelse mellan Margaret Thatcher och Indira Gandhi:

– Fru Thatcher förkroppsligar allt jag inte tycker om: skräck för främlingar, närstynt chauvinism, öppen antiintellektualism, ett slags översittarstil, en lust att skrämja människor till underkastelse, en gammaldags chefsmentalitet, hela det där småborgerliga hyckleriet – det allra värsta i England tycks uppenbara sig i hennes person. Hon är faktiskt grotesk. Hon tror att hon är mytologisk, att hon är större än livet. Men faktum är att hon är en andraplansfigur, medioker. En medelmått.

– Fru Gandhi, säger han, är precis samma slags människa som fru Thatcher. Det är därför de

2.

Anthony Burgess, den engelskfödde författaren, gav sin syn på förföljelsen av tamiler i Sri Lanka i Svenska Dagbladet (17.9.83). Han försöker förklara hela konflikten med sina folkfördomar. Tamilerna "förföljs av de lata, obegåvade och grymma" singaleserna, dvs folkmajoriteten i Sri Lanka. Dessa är "visserligen inte mindre intelligenta än andra folk, men de ogillar att arbeta." Folkminoriteten däremot, tamilerna, är något slags svart engelsmän, de kan t o m se ut som "ett fotografiskt negativ av en engelsman".

Det var bättre på engelsmännens tid, menar Burgess. Då behandlades alla jämlikt, då slogs rasmotsättningar ned med våld om så krävdes.

ogillar varann. Fru Gandhi är nämligen också en översittare i sin motvilja mot all opposition, i sin hämndlystnad. Hon är en kvinna som inte kan förlåta eller ge med sig. Hon vet ingenting om statsmannaskap. Hon styr genom att köpa sig stöd i utbyte mot tjänster. Hennes uppfattning av politik är totalt manipulativ. Hon har inga visioner, inga som helst skrupler och ingen finesse."

Den betraktelsen är inte helt orättvis, tycker *Sydasiens* redaktion. Den ligger i alla fall närmare sanningen än den madonnamyten som Indira Gandhi försöker bygga kring sin person och där hon får god hjälp av massmedia. Den myten har också svenska fredskvinnor fallit offer för. Annars hade de inte skickat brev till Indira och bett henne medla mellan supermakterna för att få stopp på kapprustningen.

Under kolonialmaktens visa ledning kunde ön och dess befolkning blomstra. Sri Lankas problem började i själva verket den dag 1948, då de brittiska koloniserarna lämnade det lilla öriket.

De som har följt *Sydasiens* rapportering om Sri Lanka, speciellt under det senaste året kan genomskåda Burgess. Han må vara en berömd författare, men när det gäller att förklara situationen i Sri Lanka är han inkompetent dilettant, en rasist, och en senkommen och yrvaken försvarare av den brittiska kolonialismen.

Svenska Dagbladet, som ju ändå går för att vara en kvalitetstidning, har tydligen inga som helst kvalitetskrav, när en känd författare hållit i pennan och när ämnet är Sydasien – klassiskt territorium för mytbildning.

I maj kommer Indira Gandhi till Sverige för att fortsätta bygga på sin madonnabild. Och Anthony Burgess fortsätter att skriva i Svenska Dagbladet. Det visar att *Sydasiens* behövs. Vi kommer att kämpa vidare för att avslöja myter och sprida kunskap om Indien, Sri Lanka, Pakistan, Bangladesh och de andra länderna i Sydasien. Trots att vi måste slåss mot drakar.

”Hjärtat blir så trångt”

Samtal med afghanska kvinnor
om livet förr och nu

”Vi bröt upp från vår by i Paktia för tre år sen, därför att regeringens soldater och Sovjet-soldaterna bombade oss och sköt sönder husen med kanoner... Våra hem är förstörda, våra åkrar är avbrända, vi kan omöjligt komma tillbaka så länge sovjetarmén är kvar i vårt land.”

Kvinnorna i lerhuset i flyktinglägret **Baghchicha** i nordvästra Pakistan ser allvarligt och sorgset på mig. Här finns flera äldre kvinnor och ett par unga, rundkindade flickor med stora bruna ögon, svart lugg och långa flätor. De är alla klädda i den dräkt som är typisk för den trakt varifrån de kommer: Paktia, i sydöstra Afghanistan. De bär långa, vida klänningar, röda, lila eller svarta, med pärlbroderade ok och rader av glänsande silvermynt. Men några av klänningarna ser illa medfarna ut; det verkar inte som om det har varit råd med nya kläder sedan flykten från hemmet. Kring halsen har de band av pärlbroderi i alla möjliga färger, och huvudet är täckt av en stor bomullsschal som dras fram över ansiktet så fort en man när-

mar sig – även ifall han är medlem av familjen.

Det myllrar av barn i alla tänkbara storlekar. De små, både flickor och pojkar, är klädda bara i en liten skjorta eller kolt som nått och jämt skyler stjärten. De större flickorna är klädda som de vuxna. En afghansk flicka på 9–10 år är inte längre ett barn. Hon är blivit ”ung”, som man säger, dvs. närapå giftasvuxen. Hon har många ansvarsfulla arbetsuppgifter, som t.ex. att se efter de yngre syskonen, ofta även laga mat och sköta hushållet, ifall modern av någon orsak är borta från hemmet. Hon måste vara rädd om sitt rykte och sluta leka ute med pojkarna, stanna inne i gården hos kvinnorna och hjälpa till med hushållssysslor.

Flickorna ser också allvarliga och ansvarsmedvetna ut. De har redan börjat leva en vuxen afghansk kvinnas liv.

”Dom förstör bara ögonen”

Äldre pojkar ser jag inte förrän klockan tolv då skolan slutar. Lägreets fyra skolor är bara för pojkar, och skolorna täcker

endast en mycket liten del av behovet i lägret. ”Varför skulle också flickorna gå i skolan?” säger kvinnorna, när jag frågar

hur de ställer sig till det. ”Dom behöver ju inte kunna skriva till någon i alla fall, och dom förstör bara ögonen.” Många av de vuxna män, i synnerhet byprästen, **mullan**, tror också att det bara skulle vara att ”sätta flugor i huvudet” på flickorna. Det kunde vara farligt.

– Så det finns inga flickskolor i detta lägret, där de religiösa afghanska exilpartierna, liksom i de flesta andra läger, har ett stort inflytande på lägeradministrationen.

Inställningen till skolgång för flickor var densamma på många orter hemma i Afghanistan, särskilt där denna familj kommer ifrån. Här är **Purdah**-traditionen mycket stark, dvs. föreställningarna om att kvinnor skall vara beslöjade och inte får ses av andra män än deras närmaste familjemedlemmar och därför helst bör hålla sig hemma. Kanske är den starkast här i hela Afghanistan. Det finns bara mycket få skolor för flickor, och endast få fick tillåtelse av sina fäder att gå där.

I andra områden, t. ex. **Kunar** i nordöstra Afghanistan, var inställningen till skolgång för flickor mera liberal. Här ansågs det av många för nyttigt och nödvändigt att även flickor fick gå i skolan och lära sig något. I många byar i Kunar fanns det både flick- och pojkskolor, och flickskolorna var flitigt besökta.

Livet hemma i Afghanistan

Liksom de flesta familjer i flyktinglägren är familjen från Paktia bönder. De ägde en liten bit jord, som hela familjen arbetade på och livnärde sig av. De odlade vete, majs, ibland ris, och några grönsaker och foderväxter, som t.ex. lök, tomater, äggplantor, gurkor, bönor, klöver och raps. Deras hus var mycket likt det hus de har byggt här i lägret, det var oftast lite större – murat av lera blandat med halmstrå. Också i Paktia bestod de flesta husen av ett, två eller tre rum, varav det ena på vintrarna tjänstgjorde som stall för familjens kreatur, får och getter.

Livet i byn var enkelt och regelbundet. De mest spännande tilldragelser var bröllopfesterna, som varade i flera dagar. Släktingar och grannar från när och fjärran kom till bröllop, kvinnorna sjöng till ackompanjemang av trummor, och man dansade, men alltid kvinnor och män var för sig. Det var och blir fortfarande ansett som mycket skamligt för en afghansk kvinna att bli sedd dansa

eller sjunga av en man.

Bröllopets höjdpunkt var när bruden hämtades från sitt eget hem och fördes till det nya hemmet, brudgummens fars hus. I Paktia, där folk har många kameler, blev hon förd iväg på en kamel, ståtligt klädd och insvept i brokiga schalar, så att man inte såg hennes ansikte. På andra orter i Afghanistan där kameler inte var så vanliga, t. ex. i Kunar, blev bruden buren i en sluten bärstol dekorerad med mångfärgade tyger, strålande av invävda guld- och silvertrådar. Kvinnorna följde efter och sjöng visor om kärlek och äktenskap.

Släktgifte

Efter bröllopet gled bruden fort in i vardagslivet bland kvinnorna i den nya familjen. I de flesta fall var det inte svårt för henne att finna sig till rätta eftersom hon och hennes man i förväg var släkt. Det betydde att svärmor också var faster, moster eller någon annan, mera avlägsen släkting. Äktenskapet bestämdes av fäderna i de ungas familjer, och de unga själva blev sällan tillfrågade. Vid de flesta bröllop fick brudgummens familj betala ett stort brudpris för bruden. Detta ansågs som en hederssak för både brudens och brudgummens familjer. I gengäld kom bruden att bli mycket starkt knuten till sin mans familj än till sin egen. Hon var tvungen att be om lov att hälsa på sina föräldrar, och i många fall fick hon inte, om inte det passade

den äkta mannen. Ifall hennes man dog före henne, kunde hon i regel inte gifta om sig utom med en annan man från samma familj, i många fall en bror till hennes avlidne man. Också hennes barn uppfattades mera som en del av faderns släkt än av moderns, särskilt pojkarna som var de som skulle föra slakten vidare, odla och ärva jorden och ta hand om föräldrarna, när de blev gamla. Flickorna blev ju ändå bortgifta förr eller senare.

På grund av denna skillnad i flickors och pojkars betydelse för familjens framtid och föräldrarnas ålderdom anser afghanerna det viktigare att få pojkar än flickor. När en son föds i en familj lossas det gevärsskott – efter inbördeskrigets början har många gått över till att använda erövrade sovjetiska kulsprutegevär – men blir det en dotter, är det tyst. Det betyder inte att man inte är glad för flickorna, men pojkarna är viktigare för familjen i det afghanska bondesamhället.

Fadern familjens överhuvud

Fadern var och är också familjens ovillkorliga överhuvud. Alla, även hans fru, måste fråga honom när något skulle beslutas eller något inköpas. Sönerna hyste stor respekt för sin far. Även en vuxen son som inte visade sin far respekt, t. ex. genom att röka i hans närvaro, uppförde sig mycket dåligt i samhällets ögon; ett sådant uppförande kallas att ha "vita

Det afghanska flyktingproblemet inleddes redan på hösten efter kuppen i april 1978. Regimens och ockupationsmaktens allt hårdare repression, bombningar på landsbygden med ödeläggelse av byar, åkrar och bevattningsanläggningar har lett till en hastigt växande flykt. En fjärdedel av Afghanistans befolkning har nu flytt landet. Den övervägande delen till Pakistan, ca 3 miljoner, och Iran, bortåt 1 miljon. Därtill kommer ett stort internt flyktingproblem inne i landet, huvudsakligen en flykt från svälten på landsbygden till städerna.

Bilder: Börje Tobiasson

ögon".

Ändå hade kvinnorna ganska mycket frihet, bl. a. därför att de ofta hjälpte till med olika lantbrukssysslor eller hämtade vatten vid källan eller brunnen. Det betydde att de inte var så bundna vid huset utan kunde färdas fritt i byn. De kunde gå och hälsa på varandra och sitta långa eftermiddagar och hålla "te-rep" med skvaller och munterhet. De unga kunde träffas i hemlighet vid källan när flickorna gick för att hämta vatten. Pashtun-folket, som invånarna i Paktia och Kunar tillhör, är romantiska och starkt känslöbetonade. Deras kultur är rik på kärlekspoesi, som lärs vidare från generation till generation. Det diktas ständigt nya sånger när någon känner behov av att uttrycka sina känslor. Det är särskilt kvinnorna som diktar och sjunger dessa sånger – men efter den sovjetiska invasionen har kärlekssångerna i stort sett avlösts av patriotiska sånger om fäderneslandet och kriget.

Livet som flyktingar

Många av dessa drag av livet i Afghanistan är ganska oförändrade i flyktingtillvaron. Familjeförhållanden, den faderliga auktoriteten, könsrollerna och barnuppfostran är i stort sett desamma. Inte heller kvinnornas arbete i hemmet har ändrats mycket, fastän hemmet nu består av ett tält eller ett litet lerhus. De lagar mat, sköter om sina barn, tvättar, städar, hämtar vatten och ser efter sina få höns och getter som alltid.

Men både för män och kvinnor har det naturligtvis betytt en stor omvälvning att de inte längre har jorden och boskapen att ta hand om. För kvinnorna betyder det att de är tvungna att stanna hemma isolerade vid huset – både hus och tält är i regel omgivna av en lermur till skydd för kvinnorna och privatlivet – de har alltså förlorat mycket av sin rörelsefrihet. Även den omständighet att familjerna i lägret lever dörr till dörr med främmande innebär att kvinnorna hålls mera isolerade – behovet av skydd känns större. Männerna är rädda för att kvinnorna och flickorna ska komma i kontakt med främmande män vilket anses vara en fläck på familjens ära och goda omdöme. I byn, däremot, var de flesta familjerna redan på något sätt släkt, så att man kände varandra. Där behövde alltså männen inte att vara så bekymrade för att "deras" kvinnor skulle bli sedda av främmande män.

Upplösning av traditioner och identitet

För männen betyder dert kanske ännu mer än för kvinnorna att ha förlorat jorden. Hela grunden för deras dagliga tillvaro, rytmen och rutinen i deras liv, har försvunnit. Deras dagar är långa och tomma; de fördriver tiden med att prata eller gå omkring i lägret – de flesta har

tråkigt. Också för barnen har flyktingtillvaron medfört ändringar. För flickorna har det t. ex. som redan nämnts, blivit omöjligt att gå i skolan i detta lägret. För pojarna, särskilt de som har förlorat sin far, har den traditionella uppfostringsmoralen och respekten försvagats. De ser att männen inte längre har kontroll över tillvaron utan är beroende av hjälp och ofta tvungna att ge vilseledande upplysningar, t. ex. om familjestorleken, till lägermyndigheterna för att överhuvudtaget kunna få denna hjälp. – Fördelningen av ransoner i lägren fungerar nämligen långtifrån alltid efter avsikten. – De äldres avhängighet och beteende gentemot myndigheterna utgör ett dåligt exempel för de unga som härigenom får lära sig att det kan löna sig att ljuga.

I själva verket är kanske just detta försvagande av de traditionella afghanska moralbegreppen, tillsammans med de ytterst begränsade möjligheterna för skolgång och utbildning för den nya generationen, en av de allra största farorna för det afghanska samhällets fortbestånd.

För de flesta betyder flyktingsituationen en stor psykisk belastning. Dels finns sorgen över att ha förlorat hus och jord, i många fall också make, barn eller föräldrar, antingen genom att byn bombats eller under den oftast farliga och mödosamma resan till fots genom områden fyllda med utströdda landminor – eller genom igensnöade bergspass,

barfota eller kanske med sandaler. Många får förfrysningar på vägen eller får en fot eller ett ben bortsprängda. Till detta kommer depressioner på grund av hemlängtan, förtvivlan och vanmakt över att vara beroende av hjälp utan att vara i stånd att själv företa sig något som kan leda till en ändring av läget. Psykiska besvär och psykosomatiska sjukdomssymptom är mycket utbredda. I Baghchicha, där de kvinnor som jag har talat med, lever, uppges det att ungefär hälften av läkarcentralens "fall" har en psykisk orsak.

På grund av allt detta, men först och främst drivna av patriotism och önskan att bidra till bekämpandet av ockupationsmakten i sitt fosterland, far många män tillbaka till Afghanistan i långa perioder och ansluter sig till gerillan, **muja-hedeen**. Många kommer aldrig tillbaka.

– "Sörjer ni inte era män som har dödats i kriget?" frågar jag kvinnorna som jag sitter tillsammans med. Tre av dem är änkor.

– "Nej", svarar de stolt. "Våra män har stupat som martyrer och hjältar i en rättvis kamp. Vi är stolta och gråter inte."

– "Men ändå", frågar jag. "Innerst inne – sörjer ni inte i alla fall?"

– "Jo. Våra ansikten ler, men våra hjärtan gråter. Hjärtat blir så trångt."

Inger W. Boesen

Inger W. Boesen är lärare i socialantropologi på Köpenhamns universitet.

Misstänkt

Åke Thambert, VD för Indiska.
Riskerar sex års fängelse.

Foto: Gerard Rikken

Byggnaden är lagom stor och neutralt vit. Om jag hade haft en av samtidens opportunisterna vid min sida, så skulle jag ha fått höra att den är typiskt svensk.

Förresten skulle även vädret ha varit utstuderat för ankdammen. Det är nämligen slaskigt och rått. Kyliga vindar blåser genom hamnen.

Häriifrån går Silja-lines färjor till Finland. Ombord blir passagerarna berusade. En rejäl fylla lär vara svenskarnas sätt att koppla av, så till och med platsen skulle vara väl vald.

De här snabba generaliseringarna skulle ha roat mig. Ty den som generaliserar ljuger. Jag skulle ha låtit ett sardoniskt leende sprida sig över läpparna i takt med att jag hade höjt blicken från slasket på asfalten och låtit den glida uppför byggnadens väggar.

Ingen kan undgå bokstäverna. De har karaktäristisk form och är knallröda. De slår mot näthinna. De är sådana att de ger icke vetande helgflänorer en aha-upplevelse – jasså, det är här det ligger.

Här i Värtahamnen har Indiska sitt kontor och lager.

Och om opportunisten hade gittat följa mig fram till porten, så skulle han ha fråst något om storebror. Inte nog med att almanackan visar att 1984 har börjat. För att komma in i byggnaden, måste jag trycka på en knapp

och prata med en högtalare av stål. Därefter surrar det vid låset. Sedan kan jag stiga in i värmen.

Konturerna är skarpa utanför porten. Färgerna är klara. Det gäller bara att vilja se dem, och inte hänga läpp för att vädret är blött och grått – låta ambition segra över uppgivenhet.

Inomhus blir kontrasterna vassa. Inte bara så att de heltäckande mattorna sticker av mot den slaskhöljda asfalten. Jag förstår inte hur den jättelika lagerlokalen får plats i den lagom stora byggnaden. Dessutom hänger handtryckt textil på de flesta väggar. Ornamenterade mönster och dova kulörer i interiören är något helt annat än utsidans vitmålad tegel.

Ovanpå allt det här kommer Åke Thambert. Han är lika kort i rocken som ivrig i talet. Han är ansvarig för 34 manufakturbutiker och rysligt osmakligt klädd.

Kanske är det bara så att det mesta är möjligt i det här företaget.

Det har i alla fall ingen svensk motsvarighet.

Jag ställer min väska på hans kontor innan vi går till kafeterian.

Ännu en motsättning.

Kontoret kunde ha varit vilket vardagsrum som helst – om man bara hade bytt ut skrivbordet (ett sådant där som man kan spegla sig i) mot en TV-apparat (en sådan där som samlar damm). Det rymmer en privat och ombonad stämning. Soffan verkar skön och krukväxterna fräschar upp.

Däremot ser kafeterian ut som personalens matsal i någon av kooperationens restauranger. De anställda brygger kaffe med en apparat som brukar finnas i storkök. Borden är karga och stolarna hårda. Det kan knappast vara meningen att onödigt mycket arbetstid ska spillas i det här rummet.

Dock gör Åke Thambert vad han kan för att jag ska trivas. Hembakade kakor får väga upp plastmuggar. En välvillig atmosfär kompenserar det svaga kaffet.

Nåväl. Motsättningar ger utveckling. Och mycket riktigt stannar vi inte onödigt länge i kafeterian, utan går till verket.

Åke Thambert är 66 år gammal, bosatt i Stockholm och verkställande direktör på Indiska Magasinet AB. Företaget har 220 anställda. Cirka 6 000 indier förser det med dess varor. Han är ensam ägare till aktiekapitalet, som uppgår till en och en halv miljon kronor. Vinsten har han alltid låtit stanna i företaget. Däremot lyfter han en lön, som numera ligger kring 250 000 kronor. Den är stor nog för att han ska kunna hålla sig med en motorsegelare av märket Nauti Cat. Varje juli tar han semester och kopplar av med att segla genom Stockholms skärgård till Öland.

Den här första fredagen i januari går hans kläder i grönt. Den grovstickade gröna slipsen från Yves Saint Laurent vilar mot den grårandiga skjortan. Blazern är kashmir med stora rutor i grönt och blått. En av knapparna på vänstra ärmen dinglar och är i behov av nål och tråd.

Han säger att han klär sig i indiska plagg på somrarna. Då bryr han sig inte om att knyta någon slips om nacken. Visserligen har han passerat det streck som innebär att man blir pensionär, men det avkräcker honom inte från att klä sig lätt när kvicksilvret i termometern utanför köksfönstret segar sig förbi 20 grader.

Den småländska accenten är inte framträdande. Men den finns där, när han säger att han alltid har tyckt om att göra affärer.

Då kan jag inte hålla mig längre. Jag frågar vad nälen i slaget på blazern står för. Han svarar att han är med i teaterorden. Medlemmarna är några skådespelare och sångare, som brukar samlas efter månadagarnas föreställningar på scenerna för att äta och sjunga.

Indiska har 220 anställda i 33 svenska butiker. 6000 indier förser företaget med varor.

Vad nu då? En stor liten mañ, som har ökat sitt bolags omsättning från 85 000 till 90 miljoner kronor, är en hängiven beundrare av Thalia?

Jo visst. Så här ligger det till:

Åke Thambert är född i Gnosjö och upp vuxen i Smålands Rydaholm. När han var 15 år gammal, arbetade han på ett sågverk och tog lektioner i röstvård. Tre år senare var han flitig elev hos musiklearen på en folkhögskola utanför Värnamo och planerade att bli sångare på heltid. Under ransoneringens dagar tradade han sig genom dryga nattpass på Statens Järnvägar i Jakobsberg och sålde försäkringar för att få pengar till musiklektioner.

Så dök han upp i Stockholm. Han titulerade sig försäkringsinspektör. Det var nu som hans affärssinne kom i dagen för första gången. Han importerade och sålde mattor från Egypten.

Efter att britten hade lämnat sin forna koloni mellan Suez-kanalen och Nilen, bildade han och en egyptier bolaget Lotus. Egyptiern köpte tyg i sitt hemland. Åke Thambert sålde under tre månader en halv miljon meter för dryga två miljoner kronor.

Det var detsamma som att skära guld med täljkniv.

Strålande tider, härliga tider.

Nästa gång reste de två kompanjonerna gemensamt med båten från Marseilles. De njöt av sältan och värmen på havet under

tiden som dollarkrisen spred sig. När de gick i land i Kairo, anlände ett telegram som meddelade att kommerskollegium krävde licenser för all import.

Ner som en pannkaka.

Affärsmännen i staden brukade samlas på Royal Club of Commerce. Artisten för dagen hette Rosita. Hon var bekant med Åke Thambert och bad honom medverka. Vid en välgörenhetssoaré framförde han tre italienska sånger. Framgången gav honom fast plats i revyn på klubben.

Han fortsatte sjunga i Beirut och Damaskus. Det gick an. Men några aprikoskärnor från Syrien fick han inte importera, eftersom koleran hade spridit sig i Kairo och kommerskollegium räknade hela området runt Medelhavet som smittat.

Då gav Åke Thambert upp. Han steg av planet på Bromma med ett par hundratusen i skulder. För att få ordning på sin ekonomi, startade han en försäkringsbyrå. Fast hans intresse för den så kallade Orienten var väckt. Han började odla sina kontakter med en läderfabrikör i Marocko.

Fyrverkerierna i Stockholm förkunnade att ett nytt sekel hade gjort sitt intåg. Grevinnan Hamilton återvände efter något decennium i Indien med en mängd souvenirer. Hon öppnade Indiska utställningar på Regeringsgatan 28 år 1901. Sedemera sålde hon även dukar och porslin från Kina.

Soldaterna på kontinenten låg i skyttegravar. Stadsborna i Sverige stod i matköer. En tysk vid namn Hulek köpte butiken. Han fortsatte driva den i liten skala – bjöd ut smycken

från Indien och kimonoar från Kina.

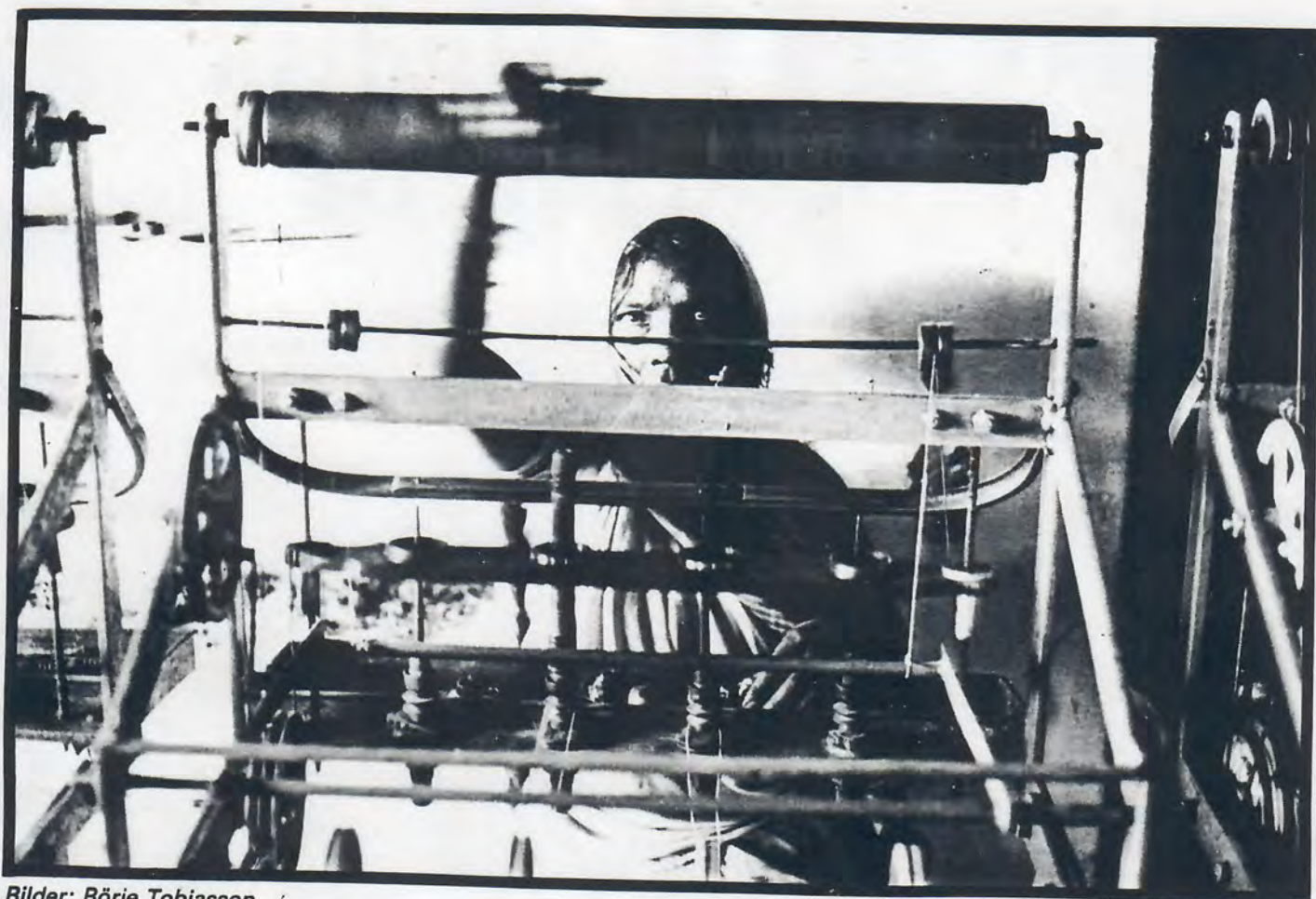
Rättsröten var på tapeten. Arbetaren avslöjade och Expressen debatterade. Indiska utställningar var till salu och 1952 blev Åke Thambert dess nya ägare. Den första tiden köpte han varor från grossister och agenter. Åren gick och han förstod att han måste importera på egen hand om företaget inte skulle gå under på grund av försäljarnas höga provisioner.

Den första resan till Indien 1957 resulterade i det som Indiska fortfarande är känt för: blå skjortor för vuxna som efter första tvätten blev beige skjortor åt barn. Åke Thambert var tvungen att betala allt i förskott, ty ingen vågade ge honom kredit.

Efter många om och men kom lyftet. Den stora kullen av barn från 1940-talet trotsade sina föräldrar i flower power. Svenska hippies ville ha indisk folklöre. Under 1960-talet öppnade Indiska filialer i Växjö och Luleå och flera andra städer. Arbetarna på Lion of India i Bombay sydde plagg efter plagg efter plagg.

Krigsbarnen växte ur puberteten och flower power dog. På 1970-talet blev Indiska tvunget att själv designa sina kläder. Åke Thambert satsade på bomull och ull, handvävt och handtryckt, växtfärgat och broderat. Plaggen blev mer västerländska och Indiska blev mer accepterat.

Importen av varor från Indien var fri fram till 1974. Då blev kvoter införda. De fungerar som så att den indiska exportören får ett certifikat av indiska handelskammaren om han visar ett dokument som styrker att importören har öppnat en remburs i en bank. Rem-

Bilder: Börje Tobiasson

bursen ska uppgå till tio procent av beloppet på fakturan.

Det är alltså den säljande nationens myndigheter som bestämmer kvotens storlek. Den baserar sig på exporten under föregående år.

Men för att få sälja varorna, måste importören ha en licens från kommerskollegium. Han får ingen om kvoten av den indiska varan redan är fylld.

Högst 20 procent av den svenska importen av textilier får komma från så kallade lågprisländer. Den regeln är satt för att skydda tekoindustrin. Den kom i en tid när tekoindustrin kämpade med kniven mot strupen gentemot utländska konkurrenter. Den kom förgäves, därför att tekoindustrin stod sig slätt i konkurrensen med billiga och enkla plagg.

Regler brukar vara fyrkantiga. De är sällan konsekventa. Därför frågar jag mig ofta vem som tjänar på att de är formade som de är.

Likadant den här gången. Jag får ingen rim och reson i begränsningen. Orsaken är att Åke Thambert inte får importera mer än ett visst antal plagg från Indien, medan det står honom fritt att köpa hur mycket som helst från Kuwait. Och vad är det i så fall som skyddar tekoindustrin?

Telefonen ringde. Klockan var halv fem på morgonen. Reportern på Eko-redaktionen ville ställa några frågor till Åke Thambert. Han hade läst att ägaren till Indiska var misstänkt för att ha smugglat kläder. Morgontidningarna publicerade artiklar om att 150 tullare och konstaplar hade gjort razzior i Indiskas 33 butiker och tagit 20 000 klänningar i

beslag. Nu ville han ha kommentarer.

Detta hade hänt:

Ägaren till Borivli Hosiery Mills i Bombay meddelade 1981 Åke Thambert att kvoten för kläder från Indien till Sverige var fylld. För att kunna exportera de beställda plaggen, kunde han låta väva och skära dem i Indien – men han måste låta sy dem i något annat land. Han föreslog Kuwait, eftersom han ansåg att det skulle vara lätt att uppföra en industri där.

Allt gick enligt planerna fram till att ägaren kontrollerade de första sydda plaggen. Då upptäckte han att de felaktigt blivit märkta med Made in India. Ingen av Indiskas kläder har den beteckningen på sitt ursprung. De är märkta med Ram Ram, som betyder Hej Hej. Alltså gav han order om att arbetarna skulle riva bort lapparna. Men de glömde några plagg.

När kläderna kom till Sverige på våren 1982 och Indiska ansökte om importlicens hos kommerskollegium, anade tjänstemännen ugglor i mossen. De kunde inte tro att Kuwait hade några textilfabriker. De misstänkte att Åke Thambert bara hade låtit exportera varorna via Kuwait. Licensen dröjde.

På företaget var det mesta upp och ner. Lagret var smockat med hemtagningar. Lagerchefen var sjuk. I den villervalla som rådde gav en av de anställda order om att sända partier till butikerna. Bland utskicken fanns kläder från Kuwait. Därmed var de skingrade.

När tullen och polisen slog till, fann de dels lappar med texten Made in India, dels bortrivna lappar. Myndigheterna tyckte det var solklart att ett brott var begånget. Åke Thambert

fick inte leverera resten av kläderna i lagret till butikerna.

En månad senare ringde Åke Thambert till tullverket. Han ville veta vad han skulle göra. Kläderna tålde inte att ligga packade i lådorna. De skulle ruttna. Han fick beskedet att han lika gärna kunde leverera dem, därför att han skulle bli dömd till böter i alla fall.

Tre dagar senare dök tre tullare upp i lagret. De fann att flera lådor var öppnade. Indiska hade brutit mot förfogandeförbudet.

Andra sidan skrivbordet sitter den man som ska svara för sina gärningar vid skranket i Stockholms tingsrätt. Under huvudförhandlingen i april och maj gäller det för kammarråklagare Göran Lind att bevisa att Åke Thambert har gjort sig skyldig till grov varusmuggling och skingring. Rätten kan döma honom till sex års fängelse.

Naturligtvis frågar jag om han inte känner sig för gammal för att leda ett företag i sådant här blåsväder.

Han svarar att det börjar ta emot att flyga till Indien för att diskutera affärer. Han höll på att trappa ner, när morgontidningarna förvandlade honom till rubriker. Aldrig tidigare hade han blivit så smutskastad. Ingen brydde sig om att ge honom ett genmäle. Alla forna ekonomiska motgångar var ett intet mot att bli dömd i spalterna. Därför tänker han rida ut den här stormen.

Och när domen har fallit, ska han se till så att diskussionen om den svenska skyddspolitikerna får nytt liv.

Per Lindqvist

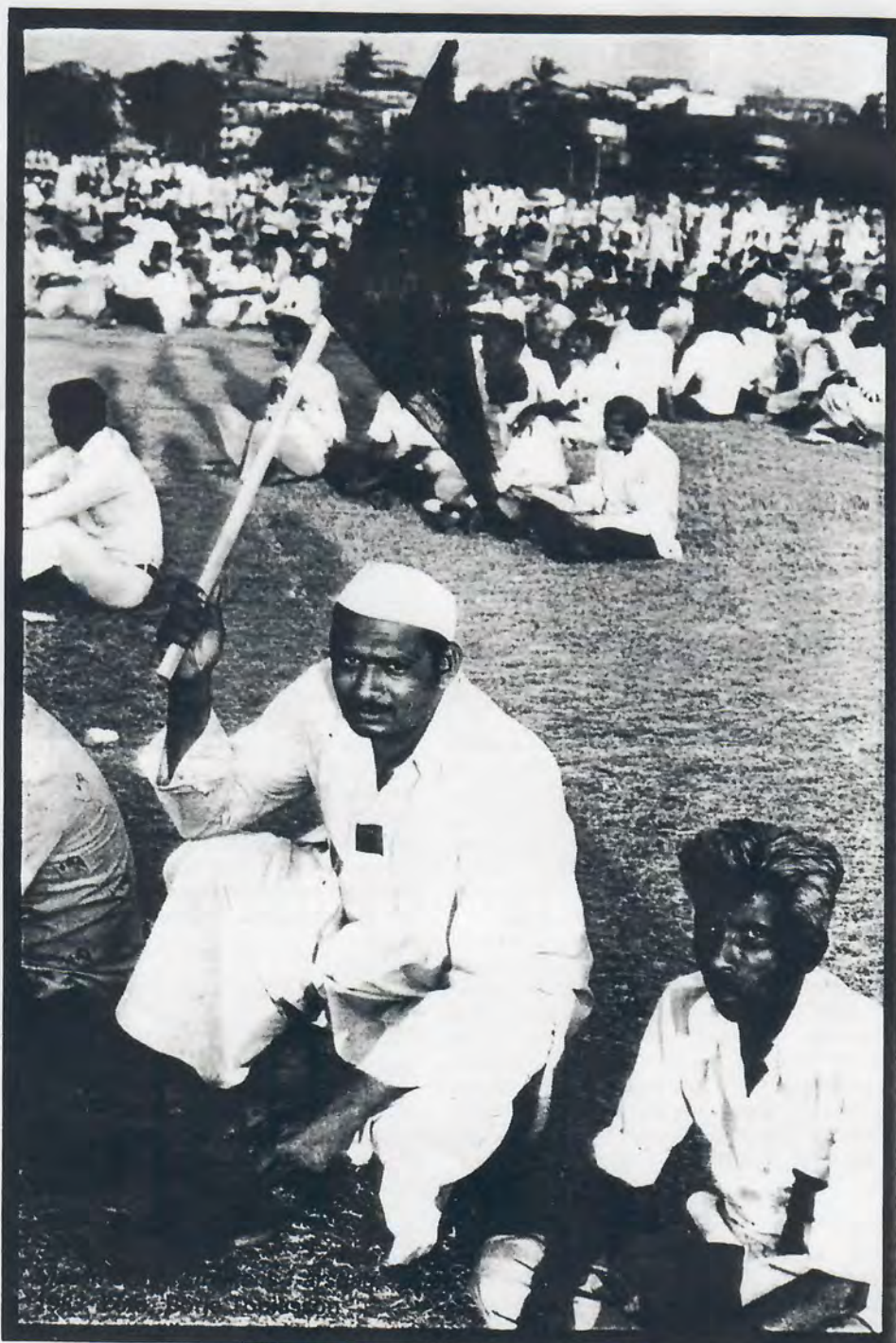
Ny era för indisk arbetarrörelse

I nr. 2/83 av *Sydiasien* hade vi en stor artikel om "världens största strejk, 250 000 textilarbetares årslånga kamp mot Bombays textilbaroner. Här återkommer Gail Omvedt, indisk-amerikansk journalist, till strejken. Hon menar att strejken inleder en ny politisk era för Indiens arbetarrörelse.

Den 1 augusti marscherade 300 000 arbetare i hållande regn genom Bombay, som ett led i den största strejken i Indiens historia. I och med marschen eskalerade deras konflikt med Indira Gandhis Kongressparti till en ny nivå. Arbetarnas ledare, Datta Samant, förklarade att "utan att rasera Kongressens arbetarfientliga makt, kan textilarbetarnas och övriga arbetares problem inte lösas." Andra fackliga ledare, kvinnopolitiska aktivister och representanter för **Lal Nishan Party** uppmanade arbetarna att ta över fabriker. De jämförde arbetarnas kamp med Kinas Långa Marsch och betonade att arbetarnas kamp blivit politisk.

Augusti-marschen var den största i en serie "långa marscher" som under Samants ledarskap organiserats i Bombay. Det var arbetarnas svar på textilfabrikanternas och regeringens påstående att strejken slagits ner.

Det stämmer visserligen att 120 000 arbetare är tillbaka i fabriker utan att ha fått igenom sina krav. (Detta är den officiella siffran, men av dessa arbetare är bara 95 000 tidigare anställda, resten är nyrekryterade). Majoriteten av de strejkande (155 000) håller ut, och får kanske aldrig tillbaka sina jobb. Flera fabriker har gått i konkurs, och andra genomför omfattande moderniseringar och rationaliserar bort massor av jobb. Men arbetarna är inte uppgivna, de är förbannade. De började strejken i en kompromisslös stämning, och de lyckades hålla ut längre än någon förutsett, inklusive vänsterpartierna. (Majoriteten av jobbarna strejkade i 18 månader, och lyckades hålla fabriker stängda i över ett år.) Fast många tvingats återvända till jobben av ekonomiskt nödvång, har de fortsatt kämpa så gott det går. De är fortfarande lojala mot Samants fackförening – eller rättare sagt **mot det fack de betraktar som sitt**. De deltar i möten. De betalar sin avgift, trots att

polisen fortsätter att besvära och to m anhålla dem som samlar in avgifterna. De är beredda på nya strider.

Ny politisk allians

Strejken har med konventionella mått mätt slagits ner. Men det är inte mycket tröst för de härskande klasserna i Indiens industriella centrum. De fruktar fortsatta oroligheter inne på fabrikena. Dessutom är de besvärade av den politiska allians som håller på att växa fram mellan industriarbetarna, de fattiga på landet, oberörbara (Dalits) och kvinnorna.

Det första steget mot bildandet av den nya alliansen togs i juni-juli när chefsministern i delstaten ställde upp i ett fyllnadsval i Sangli. Valkretsen betraktades som säker. Det finns visserligen många textilarbetare i Sangli, men stadens arbetarkvarter tillhör andra kretsar. Men när Lal Nishan Party ställde upp en motkandidat med stöd från Samants Arbetarfront, andra vänsterpartier och från de oberörbaras organisationer, blev chefsministern Vasantdada Patil så nervös, att han flyttade sitt högkvarter till Sangli i nästan en hel månad, och satte in stora resurser inklusive utpressning mot väljarna.

Utpressningen var av det vanliga slaget: man gjorde klart att valdistrikt som inte röstade för "Dada" inte skulle få några utvecklingspengar; man hotade den muslimska minoriteten med pogromer; man fördelade tusentals saris till de kvinnliga väljarna, o.s.v.

När Kongressens gangsters började kasta sten och dra kniv, mötte de ett disciplinerat motstånd från de hundratal arbetare som ställt upp för sin kandidat. Då avtog våldet.

Arbetarnas kandidat lyckades få 15 000 röster mot Dadas 53 000. "Om vi kan uppnå så mycket i en välmående valkrets som Sangli, som har varit Dadas familjeegendom i årtionden, då kommer Kongresspartiets makt att pulveriseras i de allmänna valen 1985", sade entusiastiska valarbetare.

Arbetare — bonde i samma kamp

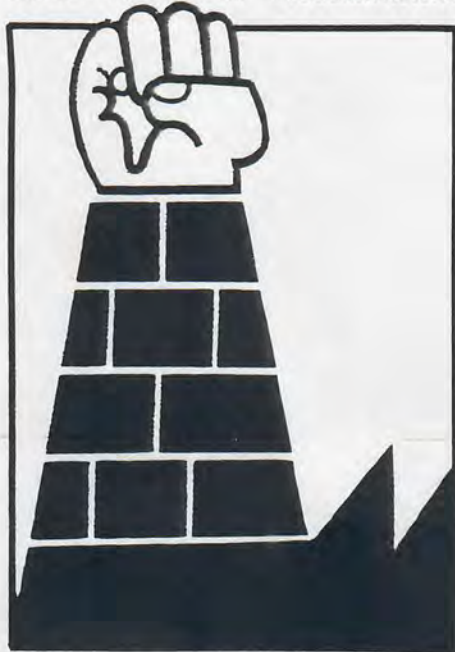
Den politiska alliansen i Bombay med omnejd skiljer sig på avgörande punkter från andra hot mot Indira-Kongressen. Det är inte bara det att arbetarna börjat aktivt kämpa i valen, utan framför allt det att arbetarna börjat leda andra klasser och skikt i kampen.

I Sangli District tex har arbetarna börjat formulera strategier för att leda den kamp som lantarbetarna och fattig- och mellanbönderna för mot de nyrika bönderna i de sockerodlande delarna av distriktet. De som är anställda på statliga beredskapsarbeten har också börjat demonstrera. I Bombay organiserade Arbetarfronten en demonstration mot prishöjningarna. Den leddes av kvinnor och gick till de områden där grosshand-

larna har sina lager, själva centrum för köpmännens makt i Bombay.

Detta är ett stort steg framåt, eftersom Samants militanta fackliga strategi hittills begränsats till rent fackliga krav. Hur mycket personen Samant kommer att gå åt vänster återstår att se, men redan nu står det klart att den f.d kongressmannen samarbetar med delar av den kommunistiska rörelsen. Han framstår nu som ledaren för en alltmera politiserad arbetarklass.

Textilstrejken var från början unik, bland annat genom det motstånd den mötte. Det kom inte bara från borgarklassen, utan också från statsmakten, som var fast besluten att krossa strejken. Man fruktade en våg av liknande strejker i resten av landet. Strejken började dessutom under det år som Indira Gandhi utnämns till "Produktivitetens

År". När året var slut hade det resulterat i 50 miljoner strejkdagar. I regeringens ekonomiska årsöversikt utnämns den som huvudansvarig för den låga tillväxten i bruttonationalprodukten.

Alla medel användes

Alla medel användes för att slå ner strejken. Dels repression: polisen beordrades till sporadiska anhållanden, miss-handel och tortyr. Man gjorde slumpvisa husundersökningar och arresterade arbetare i deras hem i slumområdena. De viktiga strejkledarna, med undantag för Samant själv, hölls häktade i flera omgångar. På det hela taget använde man så mycket våld man vågade sätta in mot 100 000 arbetare koncentrerade i Bombays centrum. Mot de arbetare som återvänt till sina hembyar användes hela statsapparaten. Lokala polisbud uppmanades polisanmäla dem. Lokala politiker och bossar utövade påtryckningar.

Arbetarna svarade med massiva solidaritetskampanjer. De strejkande fick flera ton spannmål från bönderna. In-

samlingar ägde rum bland anställda i andra branscher, såväl som stödstrejker. Arbetarnas egna aktioner innefattade jättelika massmöten, "fyll-fängelserna-kampanjer" och de "långa marscher" som organiserades över hela delstaten, där tusentals arbetare vandrade i flera dagar från sina hembyar till distriktshuvudorterna.

Staten och fabriksägarna bedrev också en raffinerad propaganda riktad till andra delar av arbetarklassen och till medelklassen. Man försökte bevisa att strejken var verkningslös. Man påstod att fabrikena hade enorma lager, och att de flesta fabriker faktiskt var igång. Den borgerliga pressen understödde genom att återge propagandan och i övrigt inte skriva något om strejken. En del fabriker hölls öppna och man betalade löner till städ- och kontorspersonal som inte hade något att göra. Tyg tillverkat på andra orter stämplades "made in Bombay". Man gjorde allt för att skapa intryck av att fabrikena gick. Många gick också på propagandan, speciellt som regeringen såg till att det aldrig uppstod knapphet på tyg i butikerna. Förlusterna drabbade exporten. Men det var lättare att dölja för allmänheten.

Allt detta hade ringa effekt på arbetarnas kampmoral. Försöken att skapa tryck på arbetarna i deras hembyar misslyckades. Kongressaktiviteterna drevs ut ur byarna, i en del fall bokstavligen nakna. Det var det ekonomiska trycket som till slut fick arbetarna att åter starta produktionen.

Propagandans effekter

Däremot hade propagandan en viss effekt på medelklassen, också på vänsterfolk. Det är ett beklagligt faktum att den etablerade vänstern (båda de stora kommunistpartierna och socialisterna) endast gav ett ljummet stöd till strejken. Inte ens lokalt backade vänsterns fackföreningar upp strejken. På nationell nivå förekom det knappast några stödaktioner. Vänsterpartierna intog en defaultistisk hållning från början, och redan i oktober -82 "beslöt" de att strejken hade ebbat ut och uppmanade inofficiellt sina egna medlemmar att återvända till arbetet.

Den etablerade vänstern har faktiskt avskytt Datta Samant, eftersom arbetarna lämnat vänsterns fackföreningar och gått över till Samants fack. Arbetarna lockades av att Samant var militant och förordade vilda strejker och illegala kampformer. Med en typisk sektarism hävdade "gammelvänstern" att endast deras egna fackföreningar var "verkligt revolutionära". De stämplade textilstrejken som "Detta Samants strejk" och förutsåg arbetarnas snara nederlag. Så småningom skulle arbetarna inse det lönlösa i sådan otyglad militans och återvända till sina gamla fackföreningar. Men resultatet blev det motsatta: väns-

terpartiernas bas i Bombays arbetarklass har nästan uttraderats. Man kan se det som ett symboliskt slut på en historisk epok, när arbetare häcklade den legendariske kommunistledaren SA Dange – som varit en hjälte i Bombay alltsedan han ledde den första stora textilstrejken 1928. Nu uppträdde han tillsammans med en kongressledare och uppmanade arbetarna att återvända till jobben.

Långsiktiga effekter

Däremot har den del av vänstern som reservationslöst tödde strejken vuxit i inflytande. **Lal Nishan Party** är nu störst av alla kommunistpartier i delstaten. Det utger en egen dagstidning på **marathi**, LNP kastade in alla sina resurser i strejken och organiserade de flesta av aktionerna på landsbygden.

Strejkens långsiktiga effekter svarar mot dess storlek. Dess effekt på industrin är, dels att mindre och omoderna fabriker läggs ner, dels att de större moderniserar, och därigenom minskar det antal arbetare som de måste kontrollera! Men från arbetarklassens synpunkt är den politiska aspekten på strejken viktigare än dessa ekonomiska effekter. Detsamma kan sägas om effekterna på klassmedvetandet och organiseringsmönstret. Arbetarna har kanske inte vunnit någon ekonomisk seger, men de har definitivt brutit Kongresspartiets

makt över fackföreningarna i denna del av Indien. Hittills har det varit så att östra Indien, speciellt Calcutta, varit centrum för en militant arbetarrörelse ledd av kommunisterna, medan västra Indien – delstaterna Maharashtra och Gujarat, som utgör det största industriområdet i Indien – varit dominerade av Kongressen.

Som ett resultat av flera års militant facklig kamp under ledning av Datta Samant har nu Kongressen förlorat sin dominans över Bombays arbetare. Kampen avslöjade klasskaraktären hos de lagar som reglerar arbetsmarknaden och den fackliga aktiviteten. Insikten att det är nödvändigt att bryta Kongressens maktmonopol har vuxit.

"Gammelvänstern"

När arbetarna vände sig från Kongressen, vände de sig inte till den traditionella vänstern, utan till Samant, en oberoende "borgerlig reformistisk" fackföreningsledare, enligt vänterns stämpling av honom. Detta om något visar hur den parlamentariska vänstern stagnerat i Indien. Den förmår inte längre leda den mest militanta kampen. Tyvärr har den "nya" vänstern än så länge bara börjat att utvecklas. Men viktiga politiska processer pågår i Indiens arbetarklass. Ett utmärkande drag är de nya krafternas oberoende inställning. Man avvisar den traditionella modellen där varje parti höll sig med sina massorganisationer

och där partierna trodde att fackföreningarna etc kunde hålla en "korrekt linje" endast om de stod under partiets kommando. Denna modell har lett till allvarlig splittring i arbetet för folklig mobilisering i Indien.

Nu går arbetarrörelsen in för att vrida fackföreningarna ur partiernas grepp, och partierna tycker inte om det. När textilarbetarna lämnade de stora kommunistledda facken och gick över till Samant, tolkade kommunistpartierna (CPI och CPI(M)) detta som att arbetarna "lämnade den röda flaggan" pga "omogenhet" och "ekonomism". Men i själva verket resulterade textilstrejken i att Samant, som tidigare använt Kongressens flagga för sina fackföreningar, började använda sin egen flagga, som nu ses överallt i Bombay och i andra städer: en knuten näve som sticker upp ur en fabrikskorsten, svart på vitt med en röd kant. Symboliskt visar det hur hela rörelsen utvecklats.

Men det viktigaste resultatet av kampen är det nya förhållandet mellan arbetarna och lantarbetarna och småbönderna. Hittills har den militanta arbetarklassen i Indien varit isolerad från böndernas kamp och vice versa. Nu förändras allt detta, som man kan se av textilarbetarnas förhållande till sina hembyar under strejken.

En ny era har börjat för Indiens arbetarrörelse.

Gail Omvedt

Övers Göran Djurfeldt

Senaste nytt om strejken

Gail Omvedts artikel är skriven i augusti -83. En annan summering fick vi i ett brev daterat i december från en facklig ledare i Bombay, Y B Chavan.

Av de 250 000 strejkande, valde 50 000 att inte återvända till sina jobb när strejken avblåstes. Av de resterande fick hälften tillbaka sina gamla jobb. Många fabriker sparkade 25–50 procent av sina tidigare anställda. 16 fabriker med tillsammans 50 000 anställda stängdes helt av sina ägare.

I samband med att Indira Gandhis parti höll kongress i Bombay i september nationaliserades 13 av de stängda fabriker i syfte att ge tillbaka jobben till de arbetslösa. Nationaliseringsbeslutet har emellertid överklagats av arbetsgivarna, så det är osäkert om och när fabriker kan öppnas.

Den politiska styrkan hos den nya alliansen kommer snart att testas, dels i valen till Bombays stadsfullmäktige, dels i parlamentsvalen som måste hållas senast i början av nästa år.

Y B Chavan, Lal Nishan-partiets facklige ledare. Foto: Börje Tobiasson

General- repetition?

Ajit Roy

Calcutta 27 december 1983

Serien av fyllnadsval som hölls vid förra årets slut, den 23 december, medförde lite för de radikala strömningarna i den indiska politiken. Något överdrivet kallad för minival av den indiska pressen, omfattade denna valomgång en valkår på 3,5 miljoner väljare till 3 parlamentsplatser i Lok Sabha (underhuset i den indiska unionen) och 11 mandat till delstatsparlamenten. Delstaterna som deltog i denna valomgång var Rajasthan, Haryana, Uttar Pradesh, Bihar och Västbengalen.

Resultaten av fyllnadsvalen är något tvetydiga. Det regerande Kongresspartiet (I) har förlorat två av tre Lok Sabha mandat – till Janatapartiet i Uttar Pradesh och till CPI i Bihar – men lyckades pressa till sig mandatet i Haryana genom att besegra Mr Devilal, den respektingivande ledaren för Jatbönderna, statens fd chefsminister och rival till Chaudhury Charan Singh, ledaren för den största gruppen i det nu splittrade Lok Dal.

Kongresspartiet (I) har dock vunnit en hejdundrande seger i de fem delstaterna genom att lägga sig till med 8 av de 11 delstatsparlamentsmandaten, inkluderat två i Västbengalen som togs med små marginaler från CPI(M), den ledande kraften i delstatens regerande vänsterfront.

Politiska bedömare och kommentatorer har tillskrivit denna valomgång speciellt stor betydelse. Det anses vara Indira Gandhis generalrepetition inför ett snabbt överrumplingsval i underhuset. Varje person med minsta kännedom om Indien måste vara medveten om den stora roll jordbruket spelar för landet och då också monsunens betydelse för jordbruket. Efter två på varandra följande dåliga monsuner, var den 1983 ovanligt god. Landet ser därför fram emot en riklig skörd i år – ja man har rent av

förhoppningar om rekordavkastning, vilket skulle innebära en betydande lättning av påfrestningarna och spänningarna i hela det sociala samhällssystemet. Även om Indira Gandhi och Rajiv Gandhi genomgående och fullständigt har förnekat att Kongresspartiet (I) hade några planer på överrumplingsval, har ändå den indiska pressen hela tiden spekulerat över ett sådant. Det anses allmänt att om denna fyllnadsvalsomgång skulle bli framgångsrik för Kongresspartiet (I), då kommer Mrs Gandhi definitivt att råda president Zail Singh att upplösa det sjunde Lok Sabha och mana till allmänna val i början av 1984. Detta skulle innebära att valet kommer ett år före utsatt tid.

I alla händelser, som tidigare sagts, är valets utgång något oklar. Trots splittringen av oppositionens röster beroende på närvaron av flertalet inblandade kandidater, har det regerande Kongresspartiet (I) förlorat två av tre underhusmandat, medan det har vunnit åtta delstatsparlamentsmandat genom att få 340 699 röster av totalt 711 583 eller 48 %. Kongresspartiet (I) har marginellt förbättrat sina resultat, i procent av röster räknat, sedan 1980. De motsägelsefulla aspekterna av valresultaten blir ännu tydligare när man konstaterar att, trots att Kongresspartiet (I) i vissa fall besegrade kända politiska partiernas kandidater med stora marginaler, man ändå förlorat 1 mandat till Rachtriya Sanjay Manch med över 6 000 röster. "Manch" är ett farsartat parti bildat och lett av den uppstudsiga änkan till premiärministerns son. En händelse av större betydelse är den i Uttar Pradesh, den folkrikaste delstaten i Indiska unionen och centrum för majoriteten hinduer och den hindutalande befolkningen, där Kongresspartiet (I) har lidit nederlag.

Partiet har förlorat Lok Sabha-mandatet liksom två av de fyra delstatsparlamentsmandaten de tidigare innehaft.

Fyllnadsvalsomgången har avslöjat följande drag i den nuvarande politiska situationen:

i) Det är inte troligt att Kongresspartiet (I) skall ta igen de enorma förlusterna från valen 1982, då de sydliga staterna Karnataka och Andhra Pradesh förlorades ur dess grepp, genom en massiv återhämtning i norra Indien. Den senaste tiden har Mrs Gandhi bedrivit en slug flört med hindimajoriteten i norra Indien genom att skamlöst underblåsa en grov hinduchauvinism.

ii) CPI(M) som har närt hopp om att vinna i närliggande delstater genom sin prestation i Västbengalen har lidit nederlag just där.

iii) De fantastiska extravaganserna organiserade i New Delhi inom en kort tidsperiod – Asiatiska spelen, de icke-allierade staternas toppmöte och Brittiska samväldets show – kanske medförde lovord till Mrs Gandhi från främmande digniteter och besökare men de har misslyckats med att göra intryck på de smarta indiska väljarna.

Hur som helst, om man inte kan utmanövrera Mrs Gandhi genom en inte trolig kombination av diverse oppositionella krafter i nästa allmänna val när de än kommer att hållas, finns där ingenting som kan trösta de indiska massorna eftersom det troliga alternativet som kan komma att växa fram ej kommer att vara kvalitativt annorlunda.

Översättning: Eva Johansson

Amon-skörden har börjat och dagarna har blivit kyligare. Lantarbetarna är på vandringsfot och följer skörden från distrikt till distrikt allt eftersom riset mognar. Skörden blir inte så dålig trots de stora översvämningarna som den onormalt långa monsunen förde med sig. Det första försöket att plantera ut Amon-riset spolierades på en del håll av vattenmassorna och man måste plantera på nytt. Men det är gott om tid, klimatet är behagligt och vid den här årstiden brukar man inte plågas av cykloner och översvämningar. Lantarbetarna får ihop en ganska god dagslön, och deras kvinnor finner också arbete med tröskning, förvällning och torkning av riset på de ställen där man inte ännu mekaniserat bort kvinnoarbetet.

Kvällarna är vindstilla och ungdomarna spelar badminton. Barnen leker på de skördade risfälten. Fattiga kvinnor och barn får sina smulor: spridda riskorn och ax som de finner på fälten. Hos jordägarna bakar man söta kakor. De stora hinduiska festivalerna infaller också vid denna årstid.

Teater i månens sken

Det är också tiden när månljusa nätter, speciellt när det är fullmåne, utnyttjas till teater och musik. Det är inte bara lantarbetarna som är på vandring; också teater- och musikgrupper drar från by till by med underhållning natten lång. Speciellt de unga männen, men också äldre, rusar runt för att delta i allt detta. Kvinnorna får nöja sig med att se och höra på om de har sådan tur att spektaklet föregår nära hemmet, så att de kan stå dolda och ändå följa med. Men skördetid betyder också semester för många gifta kvinnor: då kan de fara hem till sina föräldrar och stanna en tid och bli bortskämda.

Det är också tid för politik. Det ska bli val igen, till kommuner och landsting (*union* och *thana parishad*). Men också parlaments- och presidentval ska hållas innan årets slut. Vi har hört om oroligheter, speciellt i huvudstaden Dhaka men också i Chittagong. Härute är folk mest upptagna av lokalvalen. Dhaka ligger så långt borta, det är nästan bara studenterna som intresserar sig för det.

Tidigare i år gick det rykten om en jordreform. Några av de stora jordägarna här ute genomförde ytterligare dispositioner i tillägg till dem de redan gjort. Det gäller ju att kringgå jordreformen när den kommer. Men ryktena dog så stilla bort.

Det har också gått ihållande rykten om att de nya kommun- och landstingsfullmäktige ska få mera makt och inflytande än tidigare. Det har general Ershad själv sagt vid flera tillfällen. Vi har diskuterat

Signaturen Moina har regelbundet medverkat i Sydasiens medrapporter inifrån Bangladesh. Här är ett dagboksutdrag som handlar om den aktuella situationen i en by på landet december 1983. Idéer och ideal har försvunnit från den bangladeshiska politiken.

Göran Djurfeldt

Dagbok från Ba

mycket vad det skulle kunna innebära.

En diskussion i tehuset

Igår kväll på tehuset lade en av de där politiskt intresserade studenterna fram några spännande tankar om decentrali-

seringsprocessen som de kallar det. Han påstod att det är biståndsgivarna, speciellt USA och Världsbanken som kräver en decentralisering för att göra utvecklingsprocessen mera effektiv. Men det var någon annan som menade att det ligger i regeringens eget intresse. Därigenom kan de politiska partiernas inflytande minskas. Det kan också kom-

Göran Djurfeldt

ngladesh

Erich Stering

nomförd under den östpakistanska tiden på 60-talet, fast lite annorlunda. Jag tror nu inte att det blir så effektivt som de föreställer sig. Det var ju studenterna som spelade huvudrollen, både under språkrörelsen, när man slogs för att bengali skulle bli ett nationellt språk på lika fot med urdu, och under den protestvåg som vältte Ayub Khan i slutet av 60-talet. Studenterna kan man ju inte kontrollera genom en sådan decentralisering.

Det råder skepsis gentemot det som sker i Dhaka. Det är länge sedan folk var optimistiska. En av de gamla bönderna var mycket cynisk när han räknade upp presidenterna sedan självständigheten och sa att, "Mujib kom och försvann, så kom Ziaur Rahman och så störtades han och nu är snart Ershad också störtad." Vi frågade vad han menade, för Ershad verkar ju sitta säkert och han har precis utnämnt sig själv till president, så sa han: "Han har ju suttit länge jämfört med de andra, så snart sker det väl något igen."

Politik som en investering

Men som sagt är folk mer upptagna av lokalvalen än av vad som sker i Dhaka. Ryktena om större makt och befogenheter har gjort att flera än någonsin kandiderar i valen. Men det är mest storgubbar som ställer upp. Det är som om de politiska partierna och partitillhörigheten spelar mindre roll än den brukar. Så är det åtminstone i vår kommun och så verkar det vara runt omkring. Det verkar som om idéer och ideal spelar mindre roll än de någonsin gjort. De olika kandidaterna är upptagna av de fördelar de kan få ut av att bli valda. För vissa kandidater verkar det nästan som om det var en investering de höll på med. Som till exempel en av våra rikemän från den norra änden av byn: för fem, sex år sedan investerade han i tegelbruk; då tjänade man bra på det. När det sedan blev överproduktion på tegel och vinsterna föll, så investerade han i en ristork och en kvarn. Det är svårt att tänka sig att han skulle lägga ner så mycket pengar i valkampen som han gör, om han inte väntade sig att få ett gott utbyte av det – till exempel bli ordförande i kommunfullmäktige. Många är som han. En del har inte ens någon partitillhörighet, i varje fall inte offentligt så att vi känner till det. Men det är ju möjligt att de ansluter sig till regeringspartiet eller till det parti som vinner valet. Det slagets pragmatism har vi ju sett förr. Det är faktiskt en del av veteranerna i lokalpolitiken som har hunnit med att vara medlemmar både i Muslim League, Awami League och BNP (Ziaur Rahmans parti).

Visionerna är borta

Det är för sorgligt. Det är som om det inte fanns några ideal och visioner längre. Det verkar som om det viktigaste för

den sittande regeringen är att skapa lugn och trovärdighet. Det har varit för mycket protester. Armén duger inte längre till att skapa lugn. Den har också blivit korrumpierad, även om kuppen som förde den nuvarande regimen till makten gick ut på att minska korrruptionen. Ett annat motiv verkar vara att bevara tilliten till det politiska systemet i Bangladesh hos de länder som ger bistånd till landet.

Inte heller de protester och demonstrationer som hållits den sista tiden verkar ha några stora perspektiv. Självklart är det viktigt att vi återfår ett demokratiskt system, men det är minst lika viktigt vad det ska användas till. Den demonstrerande oppositionen har inte gått längre eller sagt mera än att demokratin ska återinföras, att val ska hållas och att parlamentet ska väljas före övriga organ. Ingen av de två stora oppositionsallianserna som består av 15 respektive 7 partier har framfört något slagkraftigt politiskt program. De är väl för sammansatta för att kunna göra det.

Oppositionsallianserna är sammansatta av vitt skilda partier. Inte ens mellan de stora partierna i resp. allians råder det någon påfallande enighet. Awami League splittrades för övrigt ytterligare en gång helt nyligen.

Demonstration i Dhaka

Kort sagt är vad som skett i Dhaka följande: den 14 november upphävdes förbudet mot politiska demonstrationer. Den 28 var det en stor demonstration utanför kanslihuset där ca. 25000 människor deltog. Demonstrationen organiserades av de två oppositionsallianserna. En mindre grupp demonstranter gick till angrepp mot kanslihuset och polisen öppnade eld och dödade efter vad som sägs 4 demonstranter och sårade 400. Därefter infördes åter förbud mot politiska aktiviteter och oppositionsledarna fängslades eller gick under jorden. En stor del av personalen vid den sovjetiska ambassaden blev också utvisad.

Den 11 december, efter avslutningen av de islamska utrikesministrarnas konferens i Dhaka, utnämnde Ershad sig själv till president. Den 14 december blev oppositionsledarna frisläppta. Oppositionen hade planerat en landstäckande strejk till den 20 december, men den blev avblåst efter överläggningar med den nye presidenten. Ershad och oppositionen förhandlar fortfarande om valen, men de första kommunvalen började över hela landet den 27 december.

Men all denna politiska aktivitet har först och främst ägt rum i Dhaka, och den har bara fått gensvar i en del större städer. Härute har situationen inte alls påverkats av detta. Det viktigaste för oss just nu är vem som vinner de lokala valen och vad den nya decentraliseringen kan komma att betyda.

Moina

ma att betyda att det blir svårare att samordna landstäckande politiska rörelser, så som man gjorde under språkstriderna och under självständighetskampen. Om man bara har lokala organ, uppknutna till Dhaka och inte till politiska partier, blir det lättare för regeringen att styra det hela. Det är samma politik som president Ayub Khan fick ge-

Rår oppositionen på Zia?

De stora demonstrationerna för återinförande av demokrati i Pakistan skapade "stora notiser" i svensk press. Men rörelsen för återupprättande av demokratin kan knappast väntas rubba Zia-ul Haq. Militärdiktatorn har lyckats skapa sig en ganska stabil maktbas under de sex år som gått sedan han störtade Ali Bhuttos civila regering. Oppositionens svaga punkter belyses i denna artikel av Gautam Navlakha, journalist på den ansedda indiska tidskriften Economic and Political Weekly, och med ett förflutet som Stockholmstudent.

Rörelsen för Återupprättande av Demokratin startade sina stora demonstrationer i augusti. De fortsätter ännu, trots att framtidsutsikterna inte är så ljusa. 250 personer har dödats och mer än 6000 har arresterats. Förbittringen är stor, speciellt i Sindh-provinsen i södra delen av landet, där 20000 soldater satts in. Militären har använt stridshelikoptrar i sina "säkerhetsoperationer", de har använt schaktningsmaskiner och rivit husen för de oppositionella, de har bränt skördarna. Att demonstrationerna ändå fortsätter, kunde ge intrycket att Zia-ul Haq är på fallrepet. Men i själva verket har en serie omständigheter hjälpt Zia att stabilisera sin regim. Så trots att han knappast är populär, har han stora möjligheter att manövrera ut oppositionen.

Med undantag från spridda protester från mellanskikten i en del städer i provinsen Punjab, norr om Sindh, så har demonstrationerna varit begränsade till den senare provinsen. Och minst lika viktigt: de strategiska provinserna Sindh och Baluchistan har varit helt lugna. Det är ett symptom på rörelsens begränsningar.

Demokratirörelsen är inte så stark som det kan verka. Den leder visserligen agitationen i Sindh, men det organisatoriska arbetet har i hög grad gjorts av en revolutionär grupp, Sindh Awami Tehrik (SAT) som leds av Rasul Bux Palejo, trots att han är fängslad. SAT:s styrka ligger bland fattigbönderna som mobiliserats genom tålmodigt arbete i en bondeorganisation; men gruppen har också stöd bland arbetarna och studenterna efter arbete i fackförenings- och studentrörelsen.

Heterogen rörelse

Men SAT har inte det största inflytandet i demokratirörelsen. Det har PPP, Pakistan People's Party, som i sin tur dominerar av stora feodala jordägare. Demokratirörelsen är alltså heterogen, och detsamma gäller PPP. Båda organisationerna plågas av inre split och strider. Andra grupper fruktar PPP:s dominerande inflytande i demokratirörelsen.

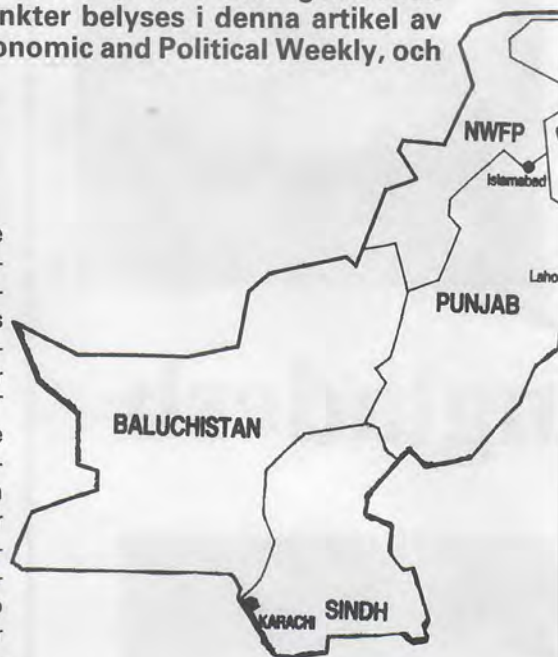
De vet att om det skulle bli val, skulle PPP vinna en förödande majoritet. Därför vill dessa grupper utnyttja demokratirörelsen för att vinna insteg i PPP:s fästen. Detta har lett till upprepade bakslag. De ideologiska skillnaderna verkar också hämmande. I motsättning till SAT och flera andra grupper, vill PPP inte karaktärisera Pakistan som en "multinationell stat", alltså en statsbildning som är sammansatt av flera nationaliteter och som därmed har ett nationalitetsproblem. PPP:s position är inte så märklig: i regeringsställning under Bhutto var partiet motståndare till olika rörelser för regional autonomi. PPP har dessutom del i ansvaret för arméns terror mot Baluchi-folket under det tidiga 70-talet.

Bistånd gynnar Zia

Ironiskt nog har Baluchistan varit lugnt under den nuvarande agitationen. Zia:s regim har fått löfte om 1,2 miljarder dollar i bistånd från västländerna. Mycket av dessa pengar ska under de närmaste åren investeras just i Baluchistan. Därigenom hoppas regimen kunna köpa stöd från vissa grupper i provinsen. Dessutom har folket i Baluchistan inte glömt vänsterns tidigare svek, när den försummade att ta avstånd från PPP-regeringens skräckregemente i provinsen.

Splittringen inom PPP kom i dagen när dess avdelning i Punjab gick in för att delta i kommunalvalen som förbereds av Zia och som rörelsen för demokrati, där PPP ju är medlem, vill bojkotta. Faktum är att PPP i Punjab legat lågt under hela agitationen i Sindh, trots ideliga appeller till folket i Punjab att resa sig mot militärregimen. Detta visar hur allvarlig splittringen i oppositionen är.

Kanske har regeringspropagandan haft effekt i Punjab, som ju är Pakistans hjärtland. Propagandan mot demokratirörelsen i Sindh går ut på att den är ett hot mot Pakistans enhet. Men det kan också vara så att den ekonomiska krisen haft mindre genomslag i Punjab på

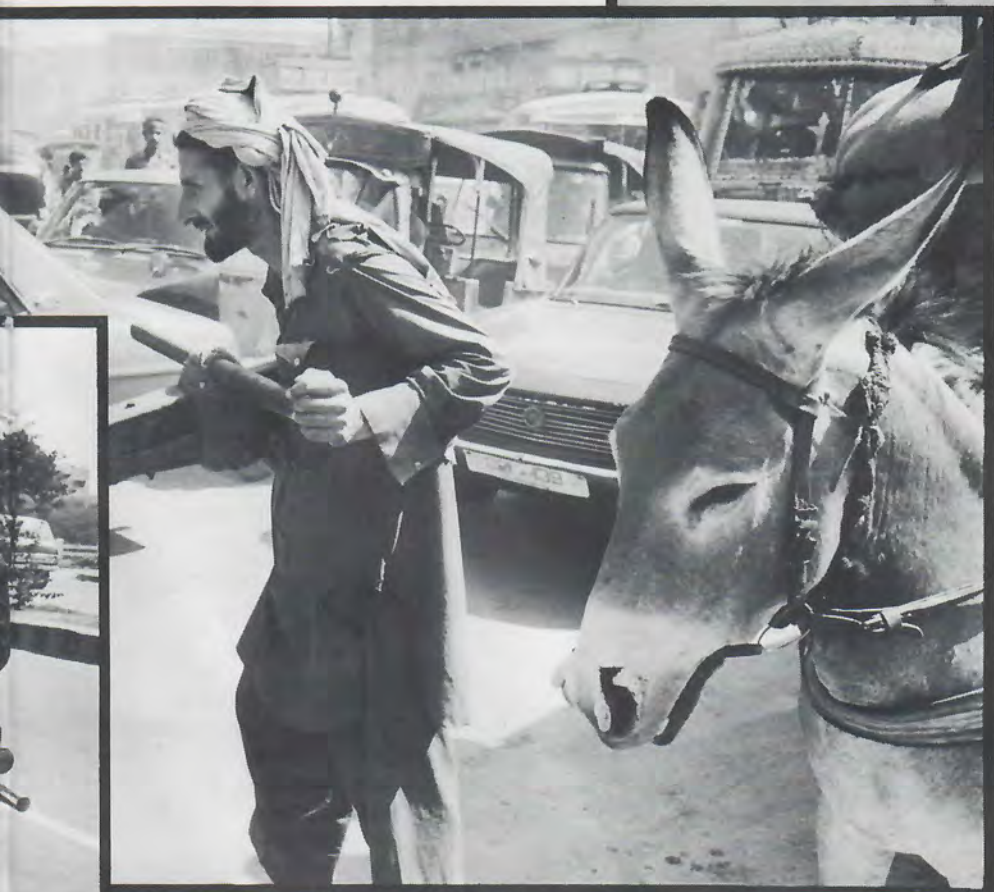
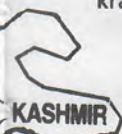
grund av "Golf-faktorn": Punjab exporterar mycket arbetskraft till oljeländerna runt Persiska Golfen. Det har en positiv effekt på provinsens ekonomi.

Likväl är regeringspropagandan mot demokratirörelsen falsk. Den har inte drivit några nationella självständighetskrav för Sindh, utan försökt få med sig hela Pakistan i kampen mot militärregimen och för återupprättande av demokratin.

Tre miljoner flyktingar

Sarhad-provinsen har liksom Baluchistan och Punjab förhållit sig lugn. Detta kan verka märkligt med tanke på att den pro-ryska vänstern har stor uppbackning, liksom det mera radikala Arbetar-Bondepartiet. Man tycker också att närvaron av tre miljoner afghanska flyktingar i provinsen borde skapa oro. Men det har tvärtom varit mycket lite friktion mellan flyktingarna och lokalbefolkningen, som ju är etniskt och kulturellt närstående.

Detta betyder att den pakistanska vänstern och många utomstående observatörer tagit fel vad gäller effekterna i Pakistan av den ryska ockupationen av Afghanistan. Det finns en bred uppbackning för det afghanska folkets

kamp, speciellt bland pathanerna i Sarhad och bland Baluchi-folket. Den pro-ryska vänstern har kommit i motvind och militärregimen har fått välkommen draghjälp när det gäller att bygga upp sitt förtroende bland folket. Dessutom har den ryska invasionen hjälpt Zia att bygga upp sitt internationella förtroende.

Islamiseringens effekter däremot har överdrivits. Den är mest ett spel för gallerierna. En mera djupgående islamisering skulle undergräva regimens bas. Dels skulle den äventyra det goda förhållandet till västmakterna, dels skulle den skapa intern splittring: vilken slags islamisering skulle man gå in för? En shiitisk eller sunnitisk? Ska man närma sig Khomeinis Iran eller Saudi-Arabien, som också är islamiserat, men på ett helt annat sätt än Iran?

Bilder från Karachi, huvudstad i Sindh-provinsen och Pakistans största stad. Foto: Börje Tobiasson.

Gautam Navlakha

Övers: Göran Djurfeldt

Sydasiens förvränger fakta! De blodiga överfallen på lankesiska tamiler under juli 1983 anstiftades av terrorister. Sri Lankas regering under president Jayewardene har inget ansvar för dessa terordåd.

Det hävdar Lal Kurukulasuriya, Sri Lankas Sverigeambassadör, i ett brev till Sydasiens. Kurukulasuriya riktar skarp kritik mot vårt septemhernummer, 3/83, och påstår att tamilerna inte diskrimineras på Sri Lanka.

Vi publicerar här, i något förkortad form, ambassadörens brev, samt ett brev från redaktionen.

Den tamilske arkitekten och stadsplaneraren SA David lyckades fly från ett av Jayewardenes fängelser den 27 september 1983. Han hade många år arbetat utomlands och vid återkomsten till Sri Lanka grundade han Gandhiyam, en gandhianskt inspirerad rörelse, som organiserade undertryckta tamilska plantagearbetare. Organisationen upplevdes som ett hot av regeringen och det kom därför inte som någon direkt överraskning, när den sommaren 1983 förbjöds och dess ledare fängslades.

På nästa uppslag berättar SA David om sina upplevelser i fängelset.

Sri Lankas ambassadör: Sydasiens ljuger!

EMBASSY OF THE DEMOCRATIC SOCIALIST
REPUBLIC OF SRI LANKA
STOCKHOLM

9 december

Redaktören för
SYDASIENBULLETTINEN
Box 1625
221 01 LUND

Bäste Redaktör

Med stor sorg har jag läst de förfärligt förvrängda fakta rörande minoritetsproblemen i Sri Lanka som fanns i septemhernumret av er tidning "SYDASIEN" och det högst oansvariga sätt på vilket skulden för juli-oroligheterna har lagts på det singalesiska folket i stort och på Sri Lankas regering.

Som ni säkert vet, direkt efter våldet blossade upp i Colombo som följd av begravningarna av de 13 singalesiska soldaterna som massakrerats av Tamilska terrorister i Jaffna, lät regeringen sända ut beväpnade styrkor; ge order om ett landsomfattande utgångsförbud och allt annat som låg i dess makt för att ge understöd och hjälp till de drabbade, samtidigt som viktiga kanaler för livsmedel hölls öppna.

Det är allmänt känt att en överväldigande majoritet av Tamiler i Colombo och Kandy, där en stor del av våldet var centrerat, bodde under hela denna period hos sina singalesiska vänner, tills normala förhållanden var återupprättade.

Ni har också valt att inte nämna det faktum att 7 000 personer blev arresterade under oroligheterna för deras delaktigheter i kriminella aktiviteter. En specialgrupp av offentliga åklagare tillsattes.

Er bulletin försöker också få det till att Tamiler blir diskriminerade i Sri Lanka. Ni vill kanske få reda på att trots att Sri Lanka-Tamilerna uppgår till 12,6 % av befolkningen:

- är ungefär 40 procent av landets yrkesverksamma Tamiler;
- är över 30 procent av de studerande på vetenskapliga fakulteter i Sri Lanka Tamiler;
- har de Tamilska studenterna exklusivt tillträde till två universitet medan de tillsammans med Singaleser även åtnjuter tillträde till andra universitet;
- är både tamil och singalesiska Sri Lankas officiella språk;
- är den största koncentrationen av statliga industrier utanför Colombo följande förhållande till de tamilspråkiga provinserna i norr och öst;
- går de högsta utgifterna per capita av landets decentraliserade utvecklingsfonder till tamilspråkiga provinser i norr;
- och utöver allt detta kan ingen i Sri Lanka bli diskriminerad på grund av sin ras, religion, sitt språk, kast eller kön - den som anför sådan diskrimination kan söka upprättelse hos högsta domstolen.

Ni är kanske medvetna om att terrorister hittills dödat fler än hundra personer inkluderat polismän, värnpliktiga, politiker, dessa som frivilligt vittnat mot dem och andra civila.

Ingen regering i världen kan tolerera urholkandet av samhällets lagar och förordningar genom sådana terroraktioner. Det är mycket beklagligt att både ni och Amnesty International har försökt att ignorera denna aspekt av problemet, som faktiskt var huvudorsaken till juli-oroligheterna. Självklart är detta ingen ursäkt för juli-oroligheterna som oreserverat fördömts av alla i Sri Lanka från Hans Excellens Presidenten och neråt. Vad som irriterar den Sri Lankesiska nationen är västvärldens journalister som bekvämt ignorerat orsakerna till våldet.

Med vänlig hälsning

Er tillgivne

Lal Kurukulasuriya
Sri Lankas Ambassadör

Sydasien: Ambassadören slingrar sig

Bäste Herr Ambassadör!

Det är bra att Ni kontaktat oss på detta sätt för det visar att Ni tar saken allvarligt och säkerligen är beredd att lyssna. Vår innersta förhoppning är också att Ni skriver utifrån en önskan om försoning i Sri Lanka, och inte bara i ett försök att bättra på Er regering och dess säkerhetsstyrkans rykte.

Det är naturligtvis helt riktigt att en mycket stor del av den singalesiska befolkningsmajoriteten tog avstånd från det våld som riktades mot tamilerna under våldsvågen den sista veckan i juli förra året. Och man visade det genom att i många fall skydda tamiler från mobben. Men faktum kvarstår: under upploppen var det singaleser som mördade och lemlästade tamiler, inte tvärtom. Att vi inte nämnde de 7 000 som arresterats för detta, berodde helt enkelt på att vi aldrig sett någon sådan siffra tidigare.

Ni menar i Er brev att vi på de 14 sidor som behandlade Sri Lanka i septembernumret 1983 försökte få det till att tamilerna är diskriminerade. Och Ni bifogar statistik för att visa att det är fel. Bortsett från att vi aldrig sa just detta, så beror tamilernas i vissa avseenden framskjutna positioner på allt annat än generositet från självständighetstidens regeringar. Orsakerna står snarast att finna längre bak i tiden; i britternas kolonialvälde, missionsverksamhet osv.

Nu kan man välja statistik utifrån andra principer än de Ni valt. Av någon anledning nämner Ni inte plantagetamilerna (sk "indiska" tamiler) som utgör 5,6 % av totalbefolkningen och som synnerligen brutalt utsattes för våldsvågen i juli. Med de lankesiska tamilerna inräknade så utgör tamilerna drygt 18 % mot singalesernas 74 %. Och en nyligen publicerad undersökning baserad på offentliga uppgifter ger en annan bild än den Ni ger:

- Singaleserna har 85 % av alla jobb i den offentliga sektorn medan tamilerna bara har 11 %.
- Ser man till universitetssektorn som helhet så är varken singaleser eller tamiler underrepresenterade (1981-83).
- Folk som saknar medborgarskap och rösträtt finns bara bland tamilerna, inte bland singaleserna. De utgör idag 825 000 människor.
- I Sri Lankas torra zon är den konstbevattnade jorden 10-60 % större i singalesdominerade områden jämfört med tamildominerade (med ett undantag, Mannar).
- Regeringens kapitalinvesteringar i Jaffna-provinsen (där det finns flest lankesiska tamiler) var mindre än hälften jämfört med riksgenomsnittet år 1981. Jaffna fick dessutom 0 % av det offentliga utländska biståndet för åren 1977-82.

Vilka av Era och våra uppgifter som är ett uttryck för diskriminering eller inte kan vi lämna därhän eftersom varje uppgift skulle kräva en egen diskussion. Poängen i våra artiklar var nämligen en annan: förföljelserna mot tamilerna i form av övergrepp i rättssak, tortyr, dödsskjutningar osv är ett uttryck för Colomboregeringarnas oförmåga att lösa konflikter. Det är också ett uttryck för att många politiker, såväl inom UNP som SLFP, sökt vinna röster och popularitet genom att visa hårdhet och "principfasthet" gentemot tamilerna.

Under hela självständighetstiden har varje kompromissförsök mellan singalesiska och tamilska politiker omedelbart utmanats av extrema krafter bland singaleserna. Och varje verklig eller inbillad eftergift från statsledningens sida gentemot tamilerna har fått häftig kritik från det parti som för tillfället råkat sitta i oppositionsställning, vare sig det varit UNP eller SLFP.

Tragiskt nog är det också så att de uttalanden som Er regering gjort, i synnerhet efter de senaste upploppen, visar att man i sin egen föreställningsvärld ser sig som representanter för den singalesiska befolkningsgruppen. Det är i de buddhistiska singalesernas namn man uttalar sig, inte i den mångkulturella och etniskt differentierade nationens namn. Med ett sådant synsätt blir det svårt att hitta tillbaka till en försonings väg eftersom villkoren i allt väsentligt är och upplevs som singalesiska.

Det är också därför som Ni ser de 13 mördade säkerhetsmännen i Jaffna som upphovet till julivåldet. Det är därför som Ni och Sri Lankas regering ser Tamiltigrarnas 100 mord som upphovet till allt det onda som sker i landet idag. Trots att upploppen mot tamilerna började redan på 1950-talet, 20 år innan Tigrarna fanns. Och trots att landets säkerhetsstyrkor och en ännu ej definierad singalesisk mobb mördat och torterat mångdubbelt fler. Trots att 1979 års Terroristlag såvitt vi vet inte tillämpas mot singaleser.

Såväl vårt material som Amnesty Internationals diskuterar Tamiltigrarna och deras del i det upptrappade våldet. Trots att detta står klart för alla läskunniga skriver Ni att vi ignorerar detta. Samtidigt väljer Ni att inte med ett ord nämna säkerhetsstyrkornas upprepade brott mot de mänskliga rättigheterna. Ni väljer också att inte gå in på någon enda av de sakfrågor som finns i vårt material.

Men det är väl ändå där en diskussion måste börja?

Med vänliga hälsningar
Redaktionen

Varför prenumererar du?

BÖRJE LJUNGGREN
(chef för SIDA:s länderbyrå)

Utvecklingen i Sydasiien är mitt huvudintresse. *Sydasiien* ger initierad och aktuell information med perspektiv/struktur. Jag är mycket imponerad av att ni orkat hålla igång och få fram en så bra tidskrift.

Vilken fråga! Hur någon kan klara sig utan *Sydasiien*, se det är en fråga jag däremot skulle vilja ha svar på!

Prenumerera!

Ett år (fyra nummer) för 40 kr.
Insättes enklast på postgiro
79 54 96-9.

LASSE BERG
(författare)

S. A. David: fångslad och torterad

S A David

Anhållen, fångslad, torterad och nästan mördad med stöd av den inhumana "terroristlagen" önskar jag lämna mitt vittnesbörd om erfarenheterna i J.R. Jayawardenes fångelser, så att eftervärlden kan bespara sig de själsliga och kroppsliga lidanden som jag genomgått.

Efter beslutet om "Sinhala only act" 1958 (lagen om sinhala som enda offentliga språk) lämnade jag min post som arkitekt under den lankesiska regeringen och for utomlands, då det stod klart för mig att det inte fanns någon hedervärd plats för en tamil på Sri Lanka. 1972 återvände jag till Sri Lanka för att ägna själ och hjärta åt att lindra mitt folks lidanden. Efter ett intensivt studium av olika system runt om i världen hade jag fastnat för Gandhis modell, som den som bäst skulle passa mentaliteten och traditionen hos mitt folk och började systematiskt introducera gandhiyam som ett sätt att leva.

Gandhiyam

Tillsammans med dr. Rajasundaram, en outtröttlig och energisk man, byggde vi på fem år upp ett nät av distriktscentra över hela det traditionella bosättningsområdet för tamilerna på Sri Lanka. Vid tiden för vår arrestering utgjordes det av 450 förskolor med i genomsnitt 30 elever i varje som dagligen tillhandahöll mjölk och mat och förskoleundervisning för barnen i byarna. Tolv modelljordbruk på vardera ett halvt hektar i Vavuniya, Trincomalee och Batticaloa visade byborna hur man enklast, säkrast och snabbast nådde ekonomisk, social och kulturell förnyelse. Mobilä kliniker utrustade med ett basortiment av medicin för behandling och förebyggande vård gjorde regelbundna turer i de kringliggande byarna. Ett undervisningscenter förberedde 30-40 kvinnor var tredje månad för gandhiyam-arbete i deras hembyar. Dessutom hjälpte vår organisation tillsammans med andra sociala serviceorganisationer 5 000 flyktingfamiljer från teplantagerna till en säkrare bosättning i de traditionella tamilbyarna. Omfattningen och resultatet av gandhiyam-arbetet gjorde så stort intryck på utländska hjälporganisationer och tamiler bosatta i utlandet att vi erhöll och kunde arbeta med en årlig budget på 5 miljoner Rs.

Hela tiden var vi medvetna om att regeringen höll ett vakande öga på oss. I april 1983 tog regeringen det avgörande steget för att arresterar mig och dr. Rajasundaram.

Brotten som vi anklagades för, som de framställdes i det åtal som delgavs oss den 22 juli, tre och en halv månad efter det vi anhållits, var:

1. Möte med Uma Maheswaran utan att informera polisen.

2. Möte med Santhathiar utan att informera polisen.

3. Medhjälp vid Uma Maheswarans och Santhathiars flykt till Indien.

Vi kunde blivit dömda till 15 eller 20 års fängelse på dessa grunder. Jag hade upplevt en begränsad frihet och insett dess värde. Jag ville uppnå total frihet för mig och mitt folk. Istället blev jag fångad i totalt slaveri. Det var ett helvete. Nu inser jag att friheten verkligen är himmelriket.

Den 7 april arresterades S.A. David på ett hotellrum i Colombo. Under två dagar förhördes han av CID (säkerhetspolisen) innan han på försvarsministerns order överfördes till militärlägre Panagoda. David hade redan under de första dagarna hos CID utsatts för hotelser och trakasserier, något som ständigt kom att upprepas under tiden i Panagoda.

Militärlägre Panagoda

På morgonen uppmuntrades jag av de tamilkamrater som delade ut rengöringsborstar och serverade mig te. Från den dagen blev jag emellertid varje morgon och kväll under inspektionsrundan hotad till livet av Commander Udugampola. Vakterna kom med läderbälten och rakblad och tvingade mig att sträcka ut händerna genom jängallret och hotade med att skära av mig fingrarna. De beordrade mig att ställa mig på betongbänken med händerna över huvudet och snurra runt. De smädade mig med obscena tillmälen och förbannade tamilerna. Jag tilläts inte träffa någon advokat på två veckor.

Det kan vara försvarligt att anhålla och fångsla verkliga terrorister, men bland de fångslade i Panagoda fanns det många oskyldiga.

En ung man, utan något samröre med terrorister, hade lämnat 50 000 Rs till en agent för att få arbete i Mellanöstern. Agenten hade för att göra sig kvitt honom angivit honom för CID som häktade honom. En man på 60 år, nästan blind, hade transporterat dynamit till en gruva. Där fanns ungdomar som ertappats med affischer eller med böcker om Eelam (en självständig stat för tamilerna) eller gått kurser i marxistisk filosofi.

Berusade fångvaktare

Var och varannan dag, så snart andan föll på, kom dom. Udugampola berusad med ett glas arrak i handen, öppnade cellerna, klädde av fångarna och förolämpade, sparkade och plågade dem. Jag kunde höra skrik av smärta

och kvidanden hela nätterna och tidigt på morgnarna. Jag såg nakna fångar som jagades runt gårdsplanen och blev förolämpade och sparkade av sex till åtta soldater med plaströr och järnstänger i händerna.

En dag kom dom. Udugampola berusad till min cell, tvingade mig att ta av mig kläderna och lägga mig på magen på en betongbänk. Sedan beordrade han tre soldater att trampa på min rygg och mina ben och slå mig på min bak.

I jämförelse med den tortyr de andra fångarna utsattes för måste jag medge att jag behandlades mildt. Dr. Rajasundaram blev allvarligt misshandlad. Han fick vänstra handleden skadad, trumhinnorna spräckta och vid flera tillfällen lämnades han i medvetslöst tillstånd.

Den psykiska tortyren var svårare att stå ut med än den fysiska. Eelam var målet för alla obsceniteter och varje soldat kunde närsomhelst det passade honom, yttra sig nedsättande om tamilerna. Uppfinningsrikedomen när det gällde att bryta ner självrespekten hos de fångslade var stor.

Sadistiskt påhitt

En av de mest outhärdliga händelserna vid Panagoda var den sadistiska idén att regelbundet ta dit skolelever i åldern 15-20 år under veckosluten för att titta, skratta och kommentera, då vi beordrades springa och hämta vår mat som placerats på golvet framför dem. Armén har kanske tagit på sitt ansvar att fostra en ny generation tamilhatare som skall lemlästa och tortera tamiler i framtiden.

Där fanns en korpral med sjuklig nyfikenhet på nakna människor. Han beordrade mig en dag att ta av mig kläderna. Jag nekade och från den dagen utsatte han mig för mild tortyr varje gång han var i tjänst. Han kunde beordra mig att stå på bänken i cellen med händerna över huvudet i flera timmar i sträck eller hoppa upp och ner i cellen eller snurra runt runt i timmar. Det var inte lönt att klaga, det skulle bara medföra ytterligare tortyr. Vid ett tillfälle gjorde jag en anmälan mot en korpral. Denne beordrade då tjänstgörande sergeant att låsa fast mig i gallerdörren med handbojor.

Under den tid då jag tvingades bära handbojor flera dygn i sträck hände det en dylik natt att mina ben och händer blev förlamade. Jag kände hur förlamningen spred sig upp mot bröstet och greps av en dödlig skräck. Jag skakade okontrollerat i hela kroppen. Hela tiden iaktogs jag av den tjänstgörande korpralen men han betraktade mig bara lugnt

som önskade han att jag skulle skaka ihjäl. En sergent som tidigare visat medmänsklighet kom till min hjälp. Han befriade mig från handbojorna, masserade mina armar och ben, gav mig en filt och bad mig ligga ner och försöka sova.

Misshandel till döds

Tortyren har etsat sig fast i mitt minne. När com. Udugampola var borta, kom det vid ett tillfälle en annan ung officer berusad och beordrade oss, sammanlagt 34 personer, nakna ut på gården. Det var en kall och regnig natt med tre tum vatten på gården. Vi tvingades ligga platt på marken och kravla på händer och knän fram och tillbaka i vattnet. Ett påhitt som soldaterna hade roligt åt i flera dagar.

Vid ett senare tillfälle hörde jag av kamrater i Welikade-fängelset att anhållna blivit slagna till döds i lägren i Gurunagar och Elephant Pass. Flaskor, järnstänger och käppar hade förts upp i rectum, chilipulver hade hållits i näsa och mun. De hade blivit slagna blodiga med järnrör. Blivit skurna med sönderslagna flaskor. Slagna och sparkade medvetslösa. Inte fått mat på flera dagar. Tvingats äta mat med mängder av salt och under långa perioder kedjats fast vid väggen med händerna över huvudet. Några hade hållits i fångenskap mer än två och ett halvt år under ständig tortyr.

Förflyttning till Welikade

Omkring mitten av juni fick vi besked om att vi skulle förflyttas till Welikade-fängelset. Det skulle innebära slutet på tortyren. Vi skulle få ta emot besök och få tillåtelse att läsa böcker och tidningar. Den 27 juni blev vi förflyttade. I Welikade fanns det ingen rädsla för fysiska angrepp men kvaliteten på maten och de sanitära förhållandena var dåliga. De första veckorna fick nästan alla magsjukdomar. En del blev förda till fångelssets sjukhus men behandlades illa av läkare och sjuksköterskor.

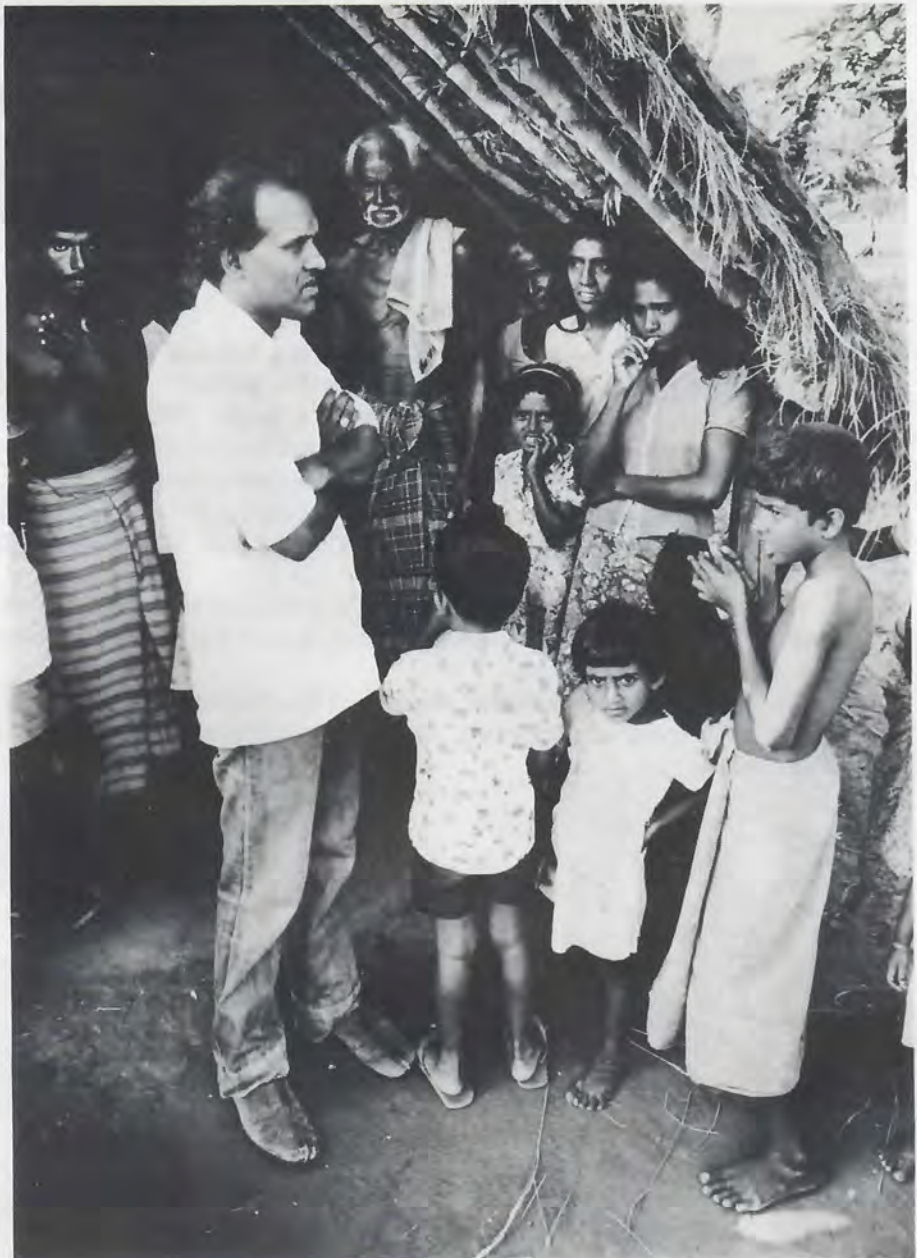
Endast 15 minuter var avsatt för motion utomhus. Resten av dygnet hölls vi inlåsta i isoleringsceller. För tvättning och toalettbesök hade vi 10 minuter på oss per dygn.

Fängelseupplopp

Den 25 juli angreps häktade tamiler på en av fångelssets avdelningar av singalesiska fångar varvid 35 personer mördades. De 35 kropparna lades i en hög framför statyn av Gautama Buddha på fångelssets gårdsplan som, som minister Athulathmudali så träffande uttryckte det, ett offer för att blidka det blodtörstiga begäret hos de singalesiska demoterna.

De singalesiska fångarna försökte även ta sig in i andra delar av fångelset men fångvaktarna vägrade lämna ifrån sig nycklarna och övertalade dem att ge sig av.

Den 26 var allt lugnt men omkring halv tre på eftermiddagen den 27 hördes det skrik runt den avdelning där vi befann oss. Beväpnade fångar stormade murarna och började bryta upp portarna till vår avdelning. Närmare 40 fångar beväpnade med yxor, svärd, bräckjärn, järnstänger och träpåkar dök upp utanför vår dörr och började bryta upp låset. Dr. Rajasundaram bad dom skona oss eftersom vi inte varit inblandade i några brottsligheter och att vi som hinduer inte trodde på våld och att dom som buddhister inte skulle döda. Plötsligt gav dörren vika och dr. Raja-

Organistionen Gandhiyam i Sri Lanka grundades 1976. I Mahatma Gandhis anda satsade man på hjälp till självhjälp. Tamilska flyktingar från förföljelserna i tedistriktet 1977 erbjöds att flytta till nybyggarbyar i Vavuniyadistriktet, i norra Sri Lanka. Medan David var rörelsens president fungerade dr. S. Rajasundaram (bilden) som drivande kraft på platsen. Här på besök i en av de 48 byar som Gandhiyam hann anlägga innan organisationen förbjöds i somras och flyktingarna tvingades lämna området. Dr. Rajasundaram mördades sommaren 1983 i fångelset i Colombo av singalesiska medfångar.

Foto: Helge Rubin

sundaram släpades ut och slogs ned med ett järnrör. Resten av oss lyckades med hjälp av stolar och bord hålla stånd mot angrifarna i en halvtimme.

Militären anlände och skingrade folkmassan med tårgasbomber. Två soldater ställde upp åtta av oss på rad och skulle just till att skjuta då de fick order att låta bli. De av oss som överlevt ställdes upp på rad utanför avdelningen. På vägen ut såg vi liken av våra kamrater och hörde fångarna ropa att det var skada att vi fick behålla livet.

Med en av arméns lastbilar fördes vi till Katunayake-flygplatsen och därifrån vidare

med flyg till fångelset i Batticaloa. Där motogs vi med sympati och leenden och varmt te. Det kändes som om vi återvänt till förnuftet och ett visst mått av säkerhet.

Den 27 september 1983 lyckades S. A. David tillsammans med några kamrater fly från fångelset i Batticaloa.

S. A. David

Artikeln, här något förkortad, har varit publicerad i Tamil Times november 1983.

(Övers: Kenth Andersén)

Bakom idrottens och propagandans vackra fasad

Till en kostnad av omkring 7 miljarder kronor ägde 1982 års Asiatiska spel rum i Indiens huvudstad New Delhi. För ändamålet hade fem nya stadion uppförts – det största, Jawaharlal Nehru Stadium, med plats för 75 000 åskådare. Därtill en by för deltagarna, åtskilliga viadukter för att förbättra trafikförhållandena mellan de sammanlagt 17 stadion och dessutom 12 nya lyxhotell.

Det sportsliga arrangemanget lyckades väl. Däremot uteblev den väntade utländska publiken.

Spelens öppning, som "råkade" inträffa på Indira Gandhis födelsedag, kunde över hela landet följas på färg-TV, som därmed introducerades i Indien.

Färg-TV hade emellertid ingen av de tusentals arbetare som byggt upp hela härligheten. Sydasiens berättelser här om deras förhållanden.

Att vara byggnadsarbetare i Indien innebär ett omänskligt slit för svältlön, ständiga olyckor på grund av obefintliga säkerhetsanordningar, utebliven lön vid sjukdom . . .

Detta framgår av en undersökning om förhållandena för de okvalificerade arbetare som deltog i byggandet av simstadion, deltagarförläggning och så vidare inför de asiatiska friidrottsspelen, som ägde rum för något år sedan i den indiska huvudstaden, New Delhi.

Villkoren på de här arbetsplatserna var säkert inte annorlunda än på andra byggarbetsplatser runt om i Indien. Vad som däremot är mycket ovanligt är att en undersökning tvingades fram. Högsta Domstolen tillsatte tre stycken "ombudsmän" – den svenska termen används även i Indien –, professor S Das Gupta vid People's Institute for Development & Training, doktor Alfred de Souza och doktor Walter Fernandes, båda vid Indian Social Institute.

Dessa tre har nu lagt fram en rapport som pekar på en mängd allvarliga missförhållanden. Och en skrämmande brist på intresse för detta från såväl myndigheter som de ansvariga på platsen.

Många av arbetarna kommer från andra delar av Indien, från fattiga, torkdrabbade byar i Rajasthan och Haryana. Lockade av fagra löften från värvare, så kallade jamadarar, har de lämnat sina hemtrakter för hoppet om en bättre framtid i Delhi.

För resan dit har de flesta tvingats låna pengar av sin jamadar. Eftersom löneutbetalningarna går via denne kan han sedan, genom att fördröja utbetalningen

Bilder: Börje Tobiasson

till arbetarna, tvinga dessa att låna ytterligare för att klara uppehållet.

Härmed sitter arbetarna snart fast i ett hopplöst beroendeförhållande. Många av dem är inte skriv- eller räknekunniga och har inte ens klart för sig hur mycket de är skyldiga. Men ett vet de: med ränta på ränta minskar skulden inte.

Även de arbetare som kommit till Delhi på eget initiativ måste gå via en jamadar för att över huvud taget få något jobb. Arbetsgivarna vill ha det så. I och med att det finns en mellanhand behöver de inte ha något direkt med arbetarna att göra. Den lagstadgade minimilönen är 11,60 rupees – under tio kronor – per dag. Arbetare som ombudsmännen lyckades tala med utan någon jamadar i närheten berättade emellertid att de aldrig får ut hela den summan. I genomsnitt tar han 1,25 rupee i kommission, dessutom gör han avdrag för ränta och amortering på lån.

I det hårda och riskfyllda arbetet deltar även kvinnor och barn. Arbetet pågår ofta även nattetid. Regimen var angelägen om att få anläggningarna färdiga i tid till tävlingarna.

Trots ihärdiga mörklägningsförsök från de ansvariga kunde undersökningskommissionen konstatera att olyckor var vanliga.

– Allvarliga olyckor händer nästan dagligen och dödsfall varje vecka, menade arbetarna.

Någon ersättning betalas sällan ut till de efterlevande vid dödsolyckor. Istället skickas familjerna snabbt tillbaka till byarna de kommit ifrån, utan en rupee på fickan. Den som blir skadad eller sjuk får ingen lön under sjukdomstiden.

Någon matsrivering för arbetarna finns givetvis inte. Inte heller någonstans där de kan tillbringa sina korta raster utan att utsättas för brännande sol.

Arbetarna bor i primitiva hyddor på cirka två gånger två och en halv meter. I genomsnitt trängs tre vuxna och tre barn i en sådan hydda.

Bristen på vatten är stor. I något fall hade arbetarna tvingats gå i strejk för att över huvud taget få tillgång till dricksvatten.

De sanitära förhållandena är också usla:

– Arbetarna behöver inga toaletter, de är vana vid att gå ut på fälten, menade de ansvariga.

– Hemma i byarna där det finns gott om plats kan vi gå ut på fälten, sa arbetarna. Här vill vi ha toaletter.

Enligt arbetsledningen hade barnkrubbor funnits men stängts eftersom arbetarna inte ville skicka sina barn dit.

Byggnadsarbetarna hade en annan version:

– Vi vill gärna ha någonstans att lämna barnen på dagarna. Men det skall inte bara vara ett tält där de vaktas utan några som helst aktiviteter. Då mår de bättre av att vara ute.

Ombudsmännens rapport slutar med en rad förslag. Först och främst konstaterar de att det är märkligt att det inte finns någon lag som reglerar förhållandena för byggnadsarbetare.

De lagar som finns, gällande sjukvård, tillgång på bostäder och så vidare, är det lätt för arbetsgivarna att bryta mot eftersom de böter som utdöms är struntsummor. Oftast kommer lagbrotten över huvud taget inte fram eftersom myndigheternas kontrollanter inte verkar bry sig om att tillvarata arbetarnas intressen.

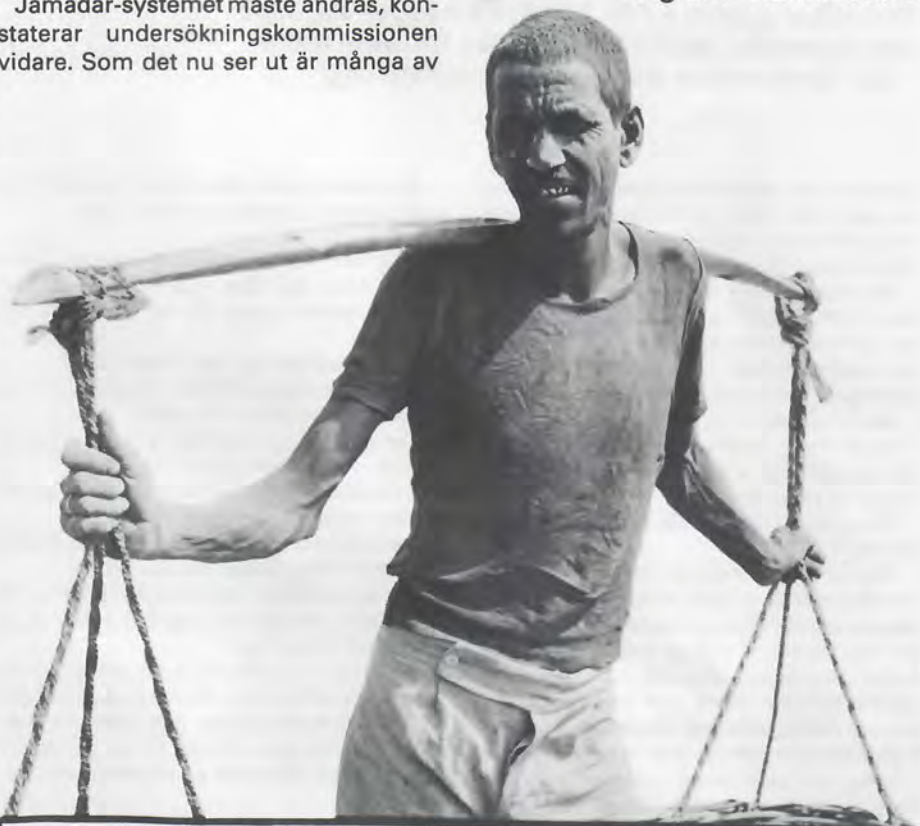
Jamadar-systemet måste ändras, konstaterar undersökningskommissionen vidare. Som det nu ser ut är många av

arbetarna i realiteten slavar under sina jamadarer, bundna för livstid av skulder.

Slutligen påpekas att om någon ordentlig förbättring på sikt skall uppnås måste roten till det onda, nämligen förhållandena på den indiska landsbygden angripas.

Så länge landsbygdens fattiga fortsätter att leva i ett tillstånd av konstant halvsvält kommer de att kunna utnyttjas i städerna.

Agneta Gunnarsson

Billiga flygbiljetter

Bangkok	5 015:–
	4 900:– CPH
Beijing	6 724:–
Bombay	5 000:–
Calcutta	4 920:–
Colombo	5 120:–
	5 000:– CPH
Dhaka	4 920:–
Delhi	5 278:–
	5 000:– CPH
Hanoi	6 400:–
Karachi	4 630:–
Kuala Lumpur	4 840:–
Manila	5 000:– CPH
Rawalpindi	5 300:– CPH
Singapore	4 840:–
Tokyo	6 698:–
Addis Abeba	5 808:–
Dar-es-Salaam	7 164:–
Lusaka	7 932:–
Nairobi	6 672:–
Lagos	5 676:–

Australien	8 600:–
Bankok och Bombay	6 230:–

Priserna avser tur- och returresa från Stockholm. Priser märkta CPH gäller från Köpenhamn. Ingen bokningsavgift. Biljetterna skicks mot postförskott ca 10 dagar före avresa.

Under 1984 ordnas studieresor till följande områden i Sydasien:

Bangladesh
Bhutan
Indien
Indonesien
Kashmir
Nepal
Natur och miljö i Sydaen

Priser fr 8 300 kr, normalt ca 35 dagar – beställ programmet!

LÄS OCH RES

Christian Jutvik
Box 208
133 02 Saltsjöbaden
tel 08/717 54 40

ANNONS

En Olympiad för New Delhi?

Det lyckade genomförandet av 1982 års Asiatiska spel gav många indiska makthavare blodad tand. De menar att man nu bör satsa på Olympiaden.

I Sverige företräd dessa intressen av Samuel Strandberg, som i DN 10/12 -83 hävdar att 1992 års olympiska spel bör förläggas till New Delhi.

Bo Gunnarsson är av annan uppfattning.

I polemik mot Stockholms handelskammarens kampanj för 1992 års olympiska spel drar folkpartistiske fullmäktigeledamoten Samuel Strandberg sitt svärd för New Delhi.

Strandberg, som besökt en indisk by vid ett antal tillfällen och som skrivit böcker härom, ger i olika sammanhang sken av att vara intellektuellt involverad i Indiens utvecklingssträvanden och kamp mot fattigdomen.

Men om man ur byns perspektiv kommer fram till att en kostbar olympiad i huvudstaden gagnar utvecklingen i byn – ja, då är det något fel på kolan.

Men det är bra att Strandberg skriver om Indien.

Eftersom massmedias intresse för Indien och Asien är så uselt så är det viktigt att kunskapen utanför tidningsfabriker och teve-hus gör sig hörd och belyser problematiken på kultur- och debattsidor. Inte minst gäller det artiklar som framhäver ansträngningar, kunskande, möjligheter och idédebatt, vilka nyhetsredaktörerna förpassar i papperskorgen.

New Delhi och Indien skulle, som Strandberg skriver, galant klara av ett OS.

Asiatiska Spelen i New Delhi var sportsligt och arrangörsmässigt sett en succé.

Helt visst har New Delhi många faciliteter redan. Men det krävs nya investeringar på flera miljarder dollar för ett eventuellt OS 1992.

Och prioriteringen för Indien?

Framtiden ligger självklart inte i turistindustrin utan i de 600 000 byarna.

Det är där Indiens oerhörda resurser ligger i träda – det är där dynamiken finns.

Rätt prioritering är en överlevnadsfråga för Indien i dag.

Samuel Strandbergs artikel är naiv och lika yttlig som hans böcker om Luvarsal.

Det enda man kan ge Strandberg rätt i är att New Delhi erbjuder ett regnfrött och mycket behagligt höst klimat.

Å andra sidan glömmer han bort de inrikespolitiska problem som fördystrade Asiatiska Spelen i fjol, blockaden mot sikherna som bidrog till att göra Punjab till en krutdurk i dag: Terrorn lämnade en bitterhet som består.

Han glömmer också de socio-ekonomiska aspekterna.

Byggnadsprojekten gav jobb men bara för svältlöner. Högsta Domstolen tvangs ingripa för att få slut på livegenskapen – ibland bakom taggtråd – som drabbat byggjobbarna och deras familjer. Slumröjning gjorde många hemlösa, tiggare förvisades till byarna och gatuförsäljare jagades bort med bambustötar vinande över ryggarna.

I ett helt år före spelen fanns det varken cement, byggnadsmaterial eller stål för byarna och för bevattningsprojekt – allt såldes på svarta marknaden åt gladiatorarenornas byggmästare.

Ansiktslyftet åt New Delhi gav stora pengar åt byggbranschen och svarta pengar åt Indiras kongressparti.

Det var ett politiskt jippo för att stärka Indira Gandhis och hennes son Rajivs makt.

I delstatsvalen i Andhra Pradesh och Karnataka red Indira Gandhi hårt på framgången med Asiatiska Spelen och introduktionen av färg-TV.

Samtidigt kläcktes tanken på OS 1992 i New Delhi.

Valet blev en katastrof för Indira Gandhi.

Värdskap för OS 1992 skulle snedvrída utvecklingen oerhört mycket mer än Asiatiska Spelen.

Samuel Strandberg borde förstå det om han verkligen kände för Luvarsal.

Indien behöver inte en olympiad för att visa vad man kan. Indien kan snart sagt allt, för mågan kan inte ifrågasättas. Det är den politiska viljan att angripa fattigdomens problem som saknas.

Indien behöver heller inte OS för att omvärlden skall upptäcka vilka fantastiska upplevelser, naturscenerier och kulturer som subkontinenten kan erbjuda i turistväg.

Indien bör förkasta tanken på OS eftersom OS inte är värt eller värdigt det styrklyft som värdskapet kräver. Indien bör hålla sig för gott för ett sådant spektakel.

Bo Gunnarsson

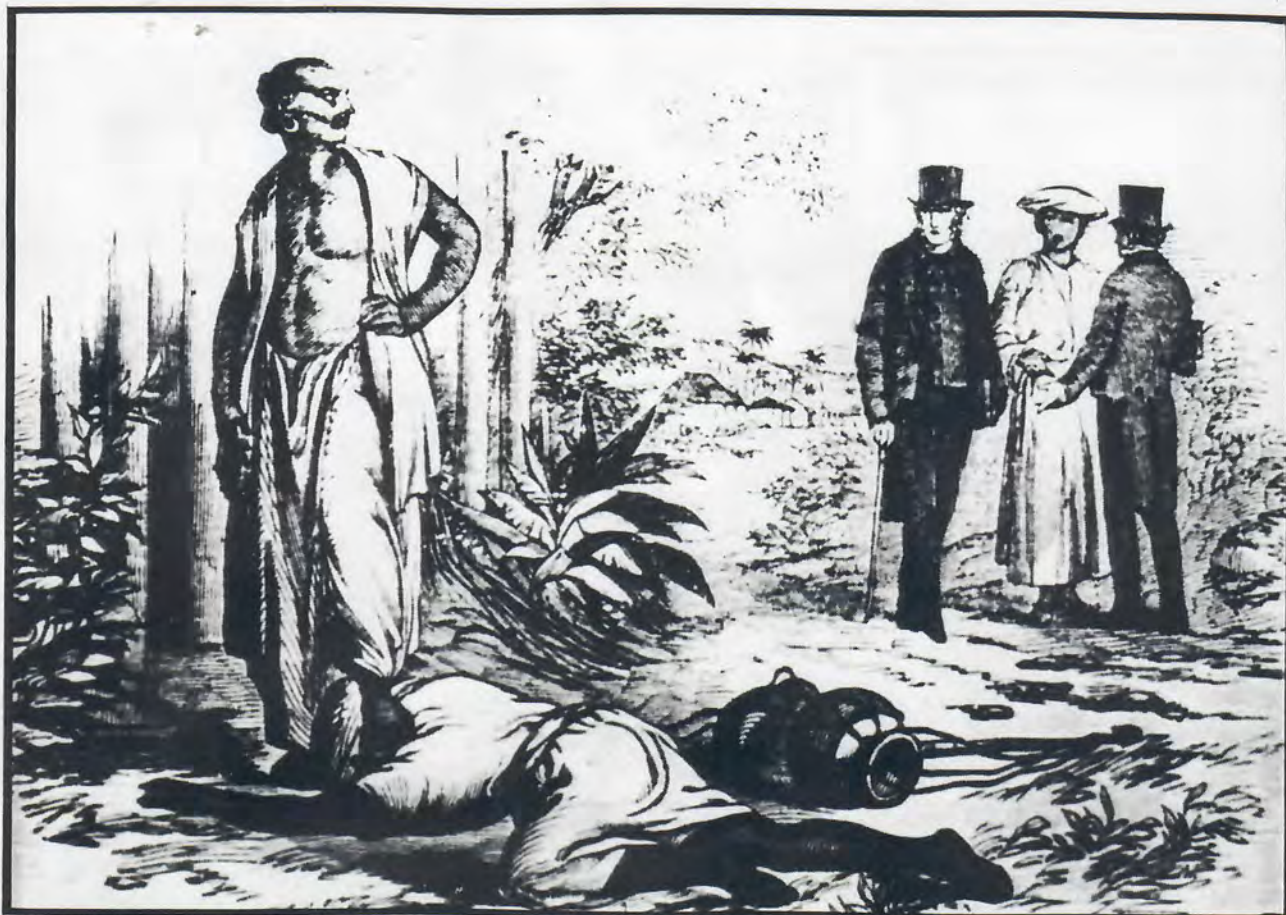

Asiatiska spelen gav pengar och glans åt huvudstadens mäktiga. Men för Indiens 600 000 byar ströps utvecklingsmöjligheterna ytterligare.

Den enda "glädje" man i denna by i Bihar hade av spelen var en tröja med texten ASIAD 82 på äldste pågen i en av familjerna.

Om Strandberg och indiska myndigheter får som de vill, och familjens pengar räcker till, kanske lillpojken en dag kan stoltsera med en tröja med texten OLYMPIAD 92.

Foto: Börje To-
biasson

Kastsystemet har genomsyrat det indiska samhället i årtusenden. Hur uppkom det? Vilken roll spelar kastsystemet idag? Vad är en kast? Är Indien på väg mot ett kastlöst samhälle? Dessa frågor diskuteras i följande artikel. Det är redaktionens förhoppning att den kan tas som utgångspunkt för en fortsatt diskussion om kastas betydelse i dagens Indien.

"Brahmin och Sudra". Från en tysk missionshistoria år 1878. Med engelsmännens inträde på scenen bröts det traditionella sociala systemet sönder. Förtryck och exploatering tog andra former. Europeernas kostymering är sannolikt mer betingad av tecknarens avsikt att markera vilka som är bärare av "kultiverade" värden än vad som faktiskt användes i ett tropiskt klimat.

Indien: Från kastmärkt till kastlöst samhälle?

Adelskalendern utkommer ännu årligen i Sverige. Gravar och friherrar sitter ännu på sina slott. Sotningen av våra skorstenar utförs ännu av "legitimerade" sotarmästare. Ingen hävdar trots det att ståndssystemet och skråväsendet ännu är i funktion. Ståndsprivilegier och skråtvång försvann när det moderna Sverige började ta form under senare delen av 1800-talet. Endast rester av stånds- och skråsamhället har levt kvar. Men det hierarkiska samhället har bestått. Stora skillnader i politiskt inflytande, ekonomisk ställning, status etc finns

kvar mellan olika befolkningsgrupper. Idag tar de sig emellertid andra uttryck.

I grova drag så kan ovanstående exempel från vårt eget samhälle illustrera vad som håller på att ske med kastsystemet i Indien idag. Kastsystemet är på väg att förlora sitt traditionella innehåll och man kan i en betydelse säga att Indien är på väg mot ett "kastlöst", ej att förväxla med klasslöst, samhälle. Innan vi berör de faktorer som ligger bakom denna förvandlingsprocess så skall vi se lite närmare på frågan om kastsystemets uppkomst och traditionella ut-

formning.

Forskare är ense om att de historiska ursprunget är att söka i Indus- och Gangeskulturerne för nära 4000 år sedan. Dessa jordbrukscivilisationer erövrades av de norrifrån kommande indo-arierna. Den äldsta vediska litteraturen talar om två grupper av människor, två **varnas**: (varna = sanskrit för färg). De ljushyade ariska erövrarna och de mörkhyade draviderna. Ursprungsbefolkningen draviderna hade redan vid tiden för erövringen ett hierarkiskt uppbyggt samhälle baserat på långtgående arbetsdelning.

Idéer om tabu och orenhet bidrog till att upprätthålla hierarkin. De ariska erövrarna gjorde å sin sida skillnad mellan **Brahmin**er (präster), **Kshatriyas** (krigadel) och **Vaishyas** (vanligt folk). De erövrade folken kom att bilda en fjärde statusgrupp i detta schema: **Sudras** (tjänare).

Sammanhållande kitt

Samhällets skiktning var således resultatet av en historiskt framvuxen arbets- och statusdelning.

Denna legitimerades av Brahminernas teorier om **dharma**, **karma** och **samsara**, dvs plikten, handlingarna och återfödelsen. Varje stånd eller varna hade sina bestämda samhällsliga plikter. Sättet att uppfylla plikten, individens handlingar, bestämde var och ens position i ståndsschemat i nästa liv på samma sätt som handlingarna i ens tidigare liv bestämde ståndspositionen i det innevarande livet. Teorin om dharma/karma beledsagades av för de olika stånden skiftande regler beträffande matkultur, fysisk kontakt (och därmed boende), giftermål, religiös status och övriga seder. Karma/dharma-teorin fungerade som ett ideologiskt kitt som dels höll samman samhället och gav social stabilitet, dels höll de olika grupperna åtskilda. Längst ner på status-stegen tillkom efterhand en femte grupp: De oberörbara. I statushänseende närmast-jämförbara med vårt eget bondesamhälles tattare och rackare.

Jati-kastgrupper

Stånds- eller varnasystemet med dess fem statusgrupper var dock aldrig statistiskt i någon absolut mening. Individuell rörlighet mellan grupperna förekom. I takt med samhällets ekonomiska förändring skedde förändringar inom den sociala strukturen. Framväxten av allt fler yrkesspecialiteter ökade antalet undergrupper till de olika stånden i Varnaschemat. Regionalt och lokalt visade sig detta i det sk **Jati**-systemet (det egentliga kast-systemet). Detta kunde se olika ut på olika platser alltefter näringslivets ekologiska förutsättningar. (Se fig. 1 och 2). Politiska maktförskjutningar av temporärt eller långsiktigt slag skapade motsvarande skiktning inom och maktförskjutning mellan statushuvudgrupperna. Exempelvis gynnade livlig handel Vaishya-gruppen. Åtminstone föreligger en yttre parallellitet till det svenska ståndssamhällets undergrupper, tex högadel-lågadel, olika köpmannagillen och hantverkarskrån, skatte-, frälse- och kronobönder, torpare, fattighjon, etc.

Fig. 1 Det förkoloniala samhället. Modell av ett regionalt kastsystem.

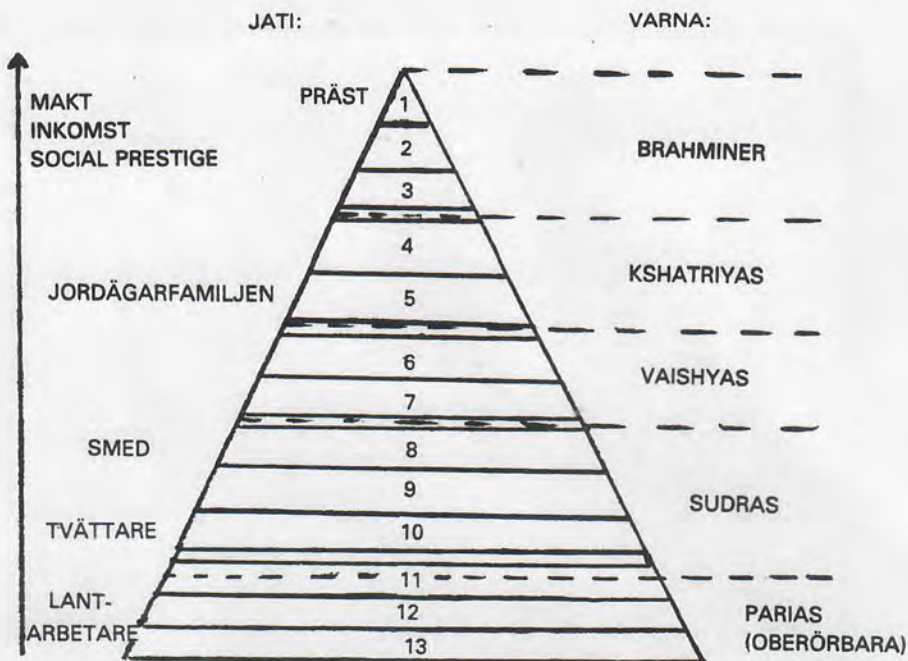
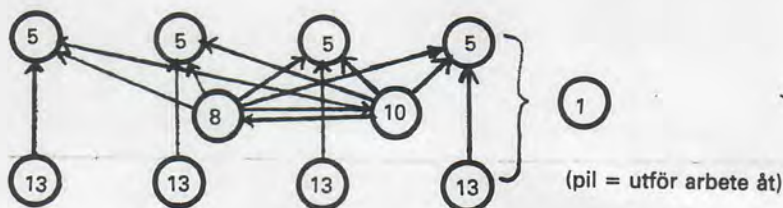

Fig. 2. Strukturen hos den ekonomiska organisationen

Jati (hindi för kast) är en lokal släktskapsbaserad grupp. Släktskapsfunktionen är primär i förhållande till den ekonomiska, yrkesmässiga funktionen. Det visas av att inte alla yrken var förbehållna ett visst stånd eller skrå. Odlare kunde tex alla kaster göra (utom Brahminerna). Då det indiska släktskapsystemet är **unilineärt**, dvs släktskap räknas **antingen** på fädernet eller (mera sällan) på mödernet, och grupperna **endogema**, dvs man gifter sig bara inom gruppen, så blir grupperna mycket slutna mot omvärlden. Detta förhållande ger **jati**-systemet seg motståndskraft mot förändringar. *Jati*-systemet som släktskapsystem överlever trots att skrå- och ståndssystemet undergrävs. Vårt eget släktskapsystem, som räknas på **både** fädernet och mödernet och därmed ej skapar distinkt avgränsade grupper, har även det visat sig segt. (T o m i storstadsmiljöer är släkten fortfarande den väsentligaste sociala kontakten). Detta trots att släkt och ätt förlorat sina tidigare viktiga ekonomiska och politiska funktioner.

Engelsmännen träder in på scenen

I och med Englands kolonialisering av Indien bröts det traditionellt uppbyggda bysamhällets struktur sönder. Självhushållning följdes av marknadshushållning. Bönder började producera för en marknad och blev själva konsumenter. Lokala hantverkare utkonkurrerades. Den i kollektiva former ägda jorden blev lagstiftningsvägen överförd till privat ägo och därmed förvandlad till mark-

nadsvara. Då även arbetet blev en vara bröt det traditionella sk **jajmani**-systemet samman. Detta hade bl a inneburit att ekonomiska relationer inom byn var intimt sammankopplade till det lokala *jati*- och statussystemet. Begrepp som "tillgång", "efterfrågan" och "pris" blev viktigare som styrfaktorer än dharma, arvsgiven status etc. (Se fig. 3 och 4.)

Den västliga industrialismens globala penetration som trängde ända ner till

Fig. 3 Klass och kast i dagens samhälle

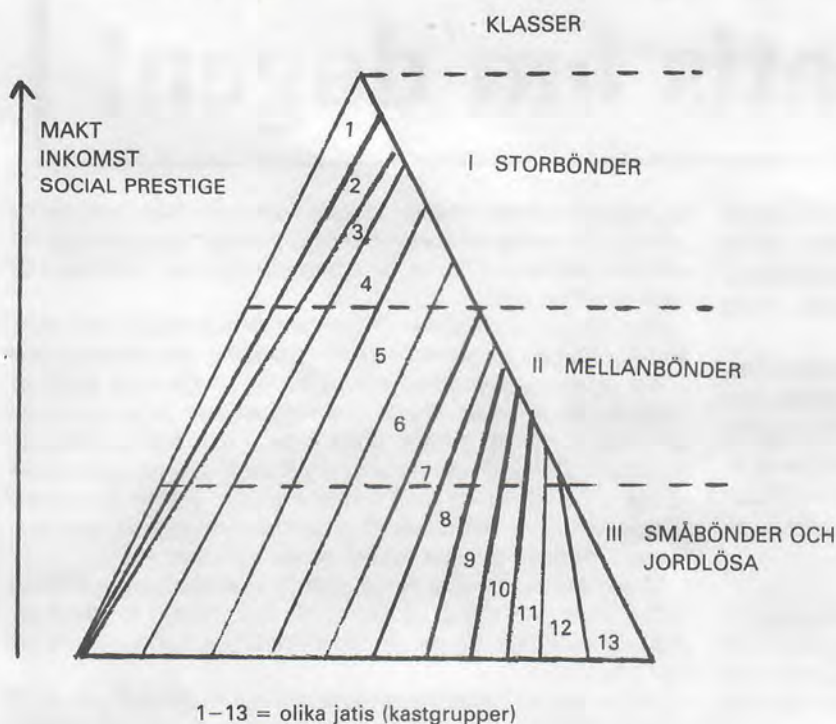
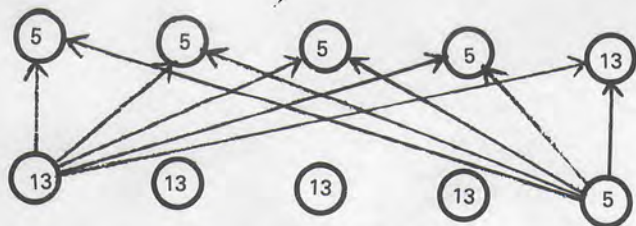

Fig. 4 Kapitalistisk ekonomisk organisation

indisk bynivå innebar framväxt av privat äganderätt, nya yrkesgrupper, nya kommunikationer, nya rättssystem, nya nationella och internationella ekonomier, nya ideologier.

Sammantaget började allt detta att fräta sönder delar av den materiella grunden för kastsystemet. Missionsverksamhet, västliga politiska idéer utmanade också de ideologiska fundamenten till kastsystemet. Kapitalismens anda erkänner a priori inga gränser som ras, arv, kast. Målet är vinst, gränserna sätts av marknaden och konkurrensen.

Kastsystemet idag

Lokalsamhällets täta sociala nätverk går mot sin upplösning. Urbaniseringen påskyndar denna process. Detta innebär emellertid inte att hierarkier med skilda nivåer av makt, status etc försvinner. Nya hierarkier avlöser de gamla. Det religiöst legitimerade kastsystemet sekulariseras allt mer och traditionella former för social kontroll i det lokala by-

samhället försvåras. Genom människornas ökade fysiska rörlighet, både över dygnscykeln och livscykel, genom de materiella kulturprodukternas, för konsumenten, anonyma ursprung i en internationell ekonomi, försvåras upprätthållandet av renhets-orenhets- och tabuföreställningar knytta till individer. Skilda gruppers makt, status och inflytande baseras alltmer på kriterier som numerär styrka, ekonomisk makt, politiska kontakter, utbildningsnivå, organisationsnivå m.m. Kastmedvetandet övergår successivt till ett klassmedvetande.

Även om tendensen är klar så går utvecklingen inte snörrät. Kastmedvetande kan leva kvar och även underblåsas av i övrigt anti-feodala och kapitalistiskt inriktade grupper. Motsättningar av klassmässig natur hindras från att ta sig politiska uttryck utan kan fördunklas istället av kastlöjalitet på samma sätt som gemensamma intressen på klassmässiga grunder kan fördunklas genom underblåsande av kastmotsättningar.

Kastkamp eller klasskamp?

Då samstämmigheten ännu är hög mellan lågkast – lågklass resp högkast – högklass är en distinktion mellan kastkamp och klasskamp i praktiken endast analytisk. Klasskampen manifesterar sig ofta som kastkamp. Marxister utrustade med traditionell analytisk verktygsarsenal har haft svårigheter med att förklara detta komplexfyllda skeende. Vare sig de språkliga begreppen sammanhängande med kast etc kommer att överleva eller ej så är frågan om den innevarande historiska perioden kommer att medföra det traditionella kastsystemets nedgång och fall. Ideologiska system har ofta en förmåga att överleva genom anpassning ofta till priset av en fullständig omdefiniering av ideologins ursprungliga innehåll. Historiskt sett har ofta något helt nytt uppstått.

Kontinuitet eller förändring?

Jati-organisationen kommer måhända att bestå, ja det finns de som hävdar att den t o m kan få förnyad livskraft p g a att denna, till sitt väsen primärt släktskapsbaserade grupporganisation, ständigt kan tilldelas nya funktioner.

Avslutningsvis kan dock konstateras att begreppet **förändring** täcker det indiska samhället lika väl som det svenska samhället. "Man kan inte två gånger stiga ner i samma flod" även om den båda gångerna råkar heta Indus.

Thomas Arvidsson

Ordförkl.

*Rackare – en person vars arbete innefattade bla hästslakt, bortförande av självdöda djur, flåning och kastrering. Dessa sysslor betraktades som orena.

Veda Sanskrit för Vetande. Samlrel skrifter.

Varna Sanskrit för färg. Det ord som används för att placera de olika kastgrupperna i statusgrupper.

Jati Hindi för kast.

Kast Av portugisiska casta för oblandad ras. Till latin castus, ren obefläckad. Eng caste.

Referenser:

Maliekal John, *Caste In India Today*, Madras 1980. (Kan erhållas genom CSA, 64, Miller's Rd, Bangalore, India, 560 046. US\$ 1.15.) Innehåller även en utförlig bibliografi.

Fig 1-4 efter S Lindberg:

"Hindusamhällets organisation och religiösa överbyggnad".

Sydasiens rekommenderar: 6-8 chapatis om dagen!

Pizzerior och kinesiska restauranger finns det gott om i Sverige. Hur kommer det sig att det i hela landet finns bara en eller annan indisk restaurang? I vart fall inte på att indisk mat inte skulle vara spännande eller god.

Satya Mocharla, som kommer från södra Indien, ger här, med text, teckningar och recept, en inblick i det indiska köket. Recepten är valda så att måltiderna kan tillagas och avnjutas av alla, med ingredienser som är lätt att få tag på i svenska butiker. Sydasiens ämnar återkomma med fler exempel på indisk matlagingskonst.

När jag tänker på indisk mat kommer jag speciellt ihåg bananlöv, kryddiga dofter och små skinande skålar med smårätter. Matlagning är en konst. Det var också en av de 64 viktigaste konster en person skulle behärska enligt gammal hinduisk tradition.

Indiern äter traditionellt sin mat sittande på en planka på golvet. Maten serveras på löv. Vanligast är bananlöv. Smårätterna serveras i skålar gjorda av bananbark medan ris och dahl (linser) lägges direkt på bananlövet. Numera har man dock övergått till tallrikar och skålar av rostfritt stål på mid-

dagsborden, men i många indiska hem äter man fortfarande på löv. Det anses att bananlövet är lyckobringande så därför används det speciellt vid festligare tillfällen och när hemmet föräras av en gäst.

Den viktigaste smaken i indisk mat är baserad på den rätta kombinationen av salt och chili, garnering och kryddning. I södra Indien utgör tamarindfrukten, med sitt sura kött, en viktig del av smaken. Kryddorna tillförs både för att ge smak och doft. En viktig krydda både i norra och södra Indien är koriander. Fröna till denna växt används antingen malda eller stötta, i kombination med andra kryddor såsom kummin i currys och såser. Korianderplantans löv används malda i salader och såser och ger maten en delikat doft.

Maten äts med höger hand, och att tvätta sina händer och fötter innan man går in i matrummet eller i köket har blivit en naturlig sedvänja. Vatten är den enda dryck som används till mat i Indien.

Seden att äta med handen medför automatiskt att man tvättar händerna och munnen efter maten. En mängd omedvetna renlighetsriter och tabun iakttas av indierna när han äter. Det viktigaste av dessa tabun är att handen man ätit med inte får röra någonting, tills den blivit tvättad.

Godsaker tillhör inte den vanliga maten utom vid festliga tillfällen. Ibland ätes en kaka till eftermiddagskaffet/teet.

En nordindisk Thali

Chappatis, curry och raita

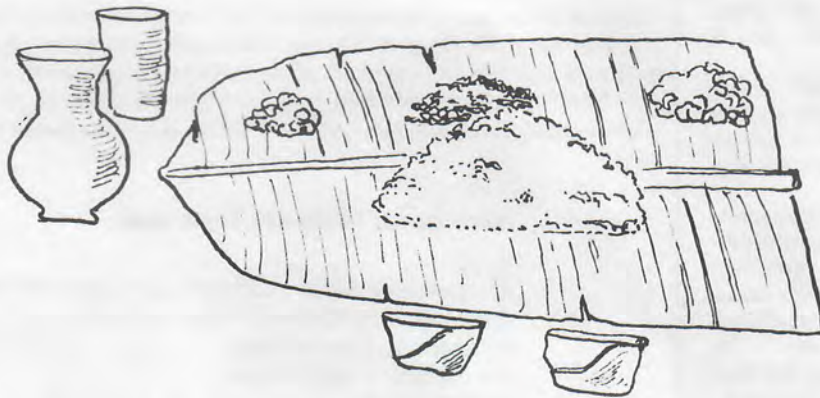
4 personer

Chappatis

4 koppar vetemjöl (ung. 600 gr)
(eller 2 koppar vetemjöl och 2 koppar grahamsmjöl)
1 ½ kopp vatten (ung.)
2 tsk salt
2 msk olja

Blanda mjöl, olja och salt i en stor skål, tillsätt vatten lite i sänder under omrörning, tills en smidig deg som inte klibbar erhålles. Knåda ordentligt i fem minuter och låt sedan degen stå övertäckt i 15 minuter. Gör citronstora bullar. Doppa varje bulle i lite mjöl för att undvika att den klibbar när man rullar den. Platta ut bullarna till platta chappatis, ung. 12 cm i diameter och 4 mm tjocka (som två kronor).

Bakning: Lägg chappatin på en varm stekpanna, vänd efter 1 min, vänd igen efter ytterligare 1 min. Bred smör på ovensidan (ung. 1 tsk) och vänd, bred smör på den andra sidan. Stek ungefär 4–5 min. men vänd varje minut för att undvika att brödet bränns.

Sydindisk måltid

Ris, tomatpappu, koora, perugupatchadi

(pappu = linser, koora = stekta eller kokta grönsaker, patchadi = stekta eller färska grönsaker i yoghurtsås)

4 personer

Tomat pappu

1 kopp gula el. röda linser
250 g färska tomater
2 lökar
1 hel vitlök
1 tsk chilipeppar
3/4 tsk salt
½ tsk gurkmeja
1 tsk senapsfrö

Skär tomaterna och löken i tunna skivor. Tvätta och koka linserna i 2 ½ kopp vatten tills de blir riktigt mjuka och krossbara (varning: använd inte saltat vatten när du kokar linser och vill ha dem mjuka). Mosa linserna. Tillsätt tomaterna, löken, gurkmeja och chilipeppar och koka allt tillsammans i 12 minuter.

Curry

½ blomkålshuvud (mellanstorlek)
2 stora potatisar
200 g ärtor
2 lökar
2 tomater el 2 tsk krossade tomater
1 krossad vitlöksklyfta

Kryddor

1 tsk malen koriander
½ tsk gurkmeja
2 tsk chilipeppar eller cayennepeppar

Skala potatisen och skär i 2 cm tärningar. Skär löken och blomkålen på samma sätt. Värm 2–3 tsk olja och fräs löken och den krossade vitlöken gyllenbruna. Tillsätt därefter kryddorna och 3 koppar (4–5 dl) vatten. Rör om. Låt koka under lock på medelgod värme. Tillsätt ärtorna 3 min innan curryn är färdig.

Raita

1/3 gurka
2 tomater
1 liten lök
1 tsk salt

Hacka grönsakerna fint och lägg dem i en salladsskål och tillsätt 1 kopp yoghurt, 1 ½ kopp filmjök och salt. Värm 3 tsk olja och lägg i senapsfrö. Vänta tills de sprätter och håll sedan över dem till raitan i salladsskålen.

Skala och skiva vitlöken. Hetta upp 1 tsk olja och lägg på senapsfröna. När fröna börjar sprätta sänk värmen och tillsätt vitlöken. Fräs. Blanda sedan med linserna och låt allt koka i 1 minut.

Serveras med ris.

Perugu patchadi

2 tomater
1 lök
½ grön chili eller 1 tsk malen chili
1/4 tsk gurkmeja
1 tsk senapsfrö
2 koppar yoghurt
1 kopp filmjök

Skiva lök och tomater. Hetta upp oljan och stek senapsfröna. Tillsätt den skivade chilin och löken, fräs på låg värme 1 minut. Tillsätt gurkmeja och tomater (den malda chilin om du inte använt den färska). Fräs i 1 minut. Tillsätt ½ kopp vatten och koka i 5 minuter. Tillsätt yoghurt och filmjök.

Smaklig måltid.

M. Satya

Översättning: Eva Johansson

Bjørn Weinreich: Benares. En hellig by i Nordindien.

Bjørn Weinreich kom till Benares första gången 1969 och har sedan dess tillbringat en stor del av sin tid där, bl. a. som musikstuderande.

1983 gav han på eget förlag ut en fotobok om stan, **Benares. En hellig by i Nordindien**, med korta texter på danska och engelska.

Han vill med sina bilder "öppna dörren till en spännande värld av svunnen tid och samtid – försöka fasthålla och vidareföra de stämningbilder som uppstår i ett ganska kort ögonblick för att förändras i nästa".

Det är en ambition han tyvärr inte lyckats gå iland med.

Trycket är mycket dåligt, men det må väl kanske vara hänt – det är dyrt att ge ut böcker på egen bekostnad. Detsamma gäller dock även bilderna. BW har gått omkring i staden och nere vid floden och på avstånd, ofta med teleobjektiv, plåtat människor och miljöer. Någon närhet till människorna når man inte på det viset. Än mindre någon förståelse. Dom blir bara exotiska.

Av texterna blir man inte heller klokare. I varje fall inte vad gäller Indien eller Benares. Flummiga betraktelser om sedan årtusenden stillastående tid, om heliga män och dito kor – med tempelklockorna ringande i bakgrunden – och om själens befrielse i likbålet vid Moder Ganges strand – "fri att vandra".

BW drogs, enligt baksidesfliken, "till indisk mystik och filosofi i slutet av 60-talet som ett resultat av västvärldens subkultur". Så reste han alltså dit och fick sina fördomar bekräftade.

Det mest intressanta med boken är faktiskt framsidans innerflik. Där skriver Indiens danmarksambassadör, presidenten för Danish-Indian Society, direktören för Government of India Tourist Office i Stockholm samt skandinavienchefen för Air India. Dom betygar samtliga sin stora uppskattning över boken.

Det hade dom inte gjort för tio år sedan. Då skulle böcker och reportage handla om grön revolution och tekniska framsteg, garibi hatao och march to a better tomorrow. Men medan antalet människor på fel sida om fattigdomsgränsen ökat (för att nu överstiga hälften) samtidigt som det politiska förfallet ökat (för att nu ha nått gigantiska dimensioner) har det blivit allt svårare att hitta något positivt skrivet om indisk samhällsutveckling. Det har tydligen gjort indiska statens utländska representanter beredda att tack-samt mottaga vad som helst som inte är negativt, om det så är en vilsen västerlänningens ytliga fascination över religionens spektakulära uttryck.

Författare av resehandböcker om Indien har brukat varna besökaren för att fotografera indisk fattigdom; tiggare, slum osv, emedan detta skulle göra folk ilska. Man skulle kunna få ett kok stryk och bli av med kameran på köpet. Det fanns ett visst fog för det. Det fanns hos medelklassen en sorts nationell stolthet, en tilltro till Indiens utvecklingsmöjligheter. Fattigdomen var något som ännu fanns kvar. Men den fick inte visas, det var

Indisk poesi

Man frågar sig: "Vilken färg har denna apelsinjuice?"
Den är grå. Allt är svart och vitt och faller inom
spektrums strålning. Allt är en skugga
av den svarta regnbågen.
. . . /

Enligt hinduismens tidsbestämningar av de kosmiska perioderna lever vi nu i Kaliyuga, Kalis tidsålder. Detta mytologiska faktum påverkar många av Indiens moderna poeter. Dikten av **Dilip Chitre** (f. 1938), ur sviten "De tio första frukostarna mot ett självförverkligande", står att läsa i **LYRIKVÄNNEN nummer 3 1982**. Detta häfte är helt ägnat åt indisk lyrik. Där bjuds smakprov på allt ifrån klassisk sanskritpoesi över baoldiktning och Tagore, till dagens Kamala Das och Gieve Patel.

Urvalet inbegriper den lärda, akademiska traditionen såväl som en mera folklig. Den senare bevarar ett muntligt arv, inte bara som kuriosas, utan som en förmedlare av lyrik till ett folk med sjuttio procent analfabeter.

Val

Varför samla ihop folket
och göra denna löjliga tillställning
av ett val?
Han vinner
som håller mest sedlar
i valurnorna.

R D Shrimali

Redaktörerna av detta temanummer har framgångsrikt samlat lösa trådar av: mytologi och religiösa riter; av tiggeri, mänskensromanser och sinnliga saris; av folkgruppers stolthet och politiska intriger till en sirligt vacker brokad. När väven hålls upp framför läsaren blir den inte en döljande dimridå, en Majas slöja, utan en bildkavalkad, doftande och ljudande, till en ökad förståelse för denna fjärran kontinent.

Krematoriet i Adikmet, Hyderabad

. . . /
En gam som sitter uppflugen på muren funderar
över mänsklig lystnad – kött som offras
till lågorna, ben och aska
till Ganges. Inget lämnas
åt de levande.
. . . /
Och nu väntar
min faders huvud min hands låga:
Världen flammar upp i ett likbål.
Prästen höjer sin sång
för att få rikligt med dricks.

Shiv Kumar (f. 1921)

Johan Tell

något man skämdes för. Och snart skulle den ha försvunnit.

De senaste åren har det skett en tydlig attitydförändring. Numera kan den som så vill ta vilken eländesbild som helst utan att någon, med undantag för en och annan fantisk RSS-are, skulle bry sig det minsta. Vad som funnits hos medelklassen av kollektiv känsla för nationen är borta. Nu gäller endast att själv slå sig fram. Vad som existerar bortom individen, hans karriärmöjligheter och hans familj, kvittar lika.

Första gången jag var i Benares fanns

där nere vid floden en skylt, enligt vilken det var förbjudet att fotografera tiggare, döda kroppar och en del annat. Den skylten är numera borta.

Och när nu Bjørn Weinreich ger ut en bok med bilder av bl. a. tiggare och likbål utbrister Indiens ambassadör i Danmark, Mrs Manorama Bhalla: "hans uppmärksamma blick låter Indiens stora, dolda skönhetskomma till sin rätt genom hans kamera" och presidenten för Danish-Indian Society, Mr BB Singh, menar att han "gör en betydelsefull insats för att främja förståelsen mellan Danmark och Indien".

Börje Tobiasson

Bangladesh

General

Ershad upprepade på nytt sitt beslut om att hålla presidentval den 24/3 1984 och parlamentsval den 25/11 1984. Till ändamålet skapades ett nytt parti, Jana Dal, under ett katoliskt möte.

Två av de större oppositionella grupperingarna bestående av 15 respektive 7 partier krävde att parlamentsvalen skulle hållas först, och det utbröt oroligheter i Dhaka den 28/11 under vilka polisen dödade minst fyra personer. Sheikh Hasina Wajeed, dotter efter den mördade president Mujibur Rahman, och Begum Khalida Zia, änka efter den mördade president Zia ur Rahman, hölls bägge tillfälligt i husarrest, dock utan att de blev stämplade som extremister av regeringen.

Trots att det också utbröt oroligheter i Chittagong, lyckades Ershad genomföra sitt värdskap vid de islamska utrikesministrarnas konferens i Dhaka. På konferensens sista dag utnämnde Ershad sig själv till president. Den 27 december inleddes valen till landets 4 400 union-parishads (var och ett bestående av 10–20 byar).

Vid upprepade tillfällen har sovjetiska diplomater utvisats ur landet. (FEER, India Today, The Bangla Desh Observer)

Bhutan

Bhutan bygger ut sina förbindelser med bl.a. Nepal, Bangladesh och Kina för att minska Indiens inflytande i landet. FN och Världsbanken ökar sina aktiviteter i landet. (Aktueller Informationsdienst, 2. 11.83)

Nepal

Kung Birendra och drottning Ashwarya framförde vid sitt statsbesök i USA sina planer att skapa en fredszon i Syd-asien för president Reagan. Kungaparet besökte även Luxemburg på sin resa, och Birendra fick där officiellt stöd för sin plan från landets storthertigpar. (Telegraph 8/12)

Pakistan

Tre kritiska böcker om Pakistan finns på marknaden. Salman Rushdies nya bok "Shame" har översatts till svenska och danska. I Indien har Mohammad Ashgar Khan publicerat "Generals in Politics, Pakistan 1958–82" (Vikas, New Delhi). Författaren var tidigare överbefälhavare i det pakistanska flygvapnet, men befinner sig nu under husarrest. Vikas har

tidigare givit ut "Pakistan – The Gathering Storm". Denna bok påstås vara skriven av Bhutto's dotter, Benazir, och därefter smugglad till Indien av en medlem av militärregimens delegation till de alliansfria ländernas möte i New Delhi. Boken är möjligtvis ett falsifikat. (India Today, 15/10)

President Ziaul Haque har i ett offentligt tal döpt om Indiska Oceanen, för att slippa ifrån den indiska anknytningen. (Telegraph 11/12)

Indien

I Calcutta är första delen av tunnelbanan klar, och staden har fått scooter-taxi. Kongress (I) och CPI-M har bägge haft framgång vid kommunalvalen på bekostnad av de små partierna.

Det påstås för övrigt att V.P. Singh's ministerpost i New Delhi har blivit flyttad från Handelsministeriet till Industriministeriet för att ge plats åt en person som är villig att bruka sitt ämbete för att samla in pengar till det kommande valet. Denna uppgift pålagges enligt traditionen inofficiellt handelsministern. ("Hear-say")

Situationen i Punjab är fortsatt ytterst spänd. Det påstås att många affärsmän i Punjab (både hinduer och sikher) har omvandlat delar av sina förmögenheter till guld och nu köper upp butiker i Delhi till höga priser. ("Hear-say")

Sverige och Indien har upprättat ett "affärssamarbetsråd", som eventuellt kommer att starta projekt i tredje världen. Sverige har också lovat 190

Notiser

från södra Asien

1/11-83 - 6/1-84

Orissas premiärminister J.B. Patnaik har gett ut en LP med religiösa sånger, medan tre böcker med en nedlåtande syn på Profeten har vållat oro bland muslimer i Bihar och Väst-bengalen. 92 hindu-organiserade religiösa karavaner korsade landet för att "föra sina själar" i en sk Ekatmata Yagna. National Democratic Alliance, skapat av Lok Dal och BJP, förklarade att de skulle utkämpa det kommande valet på frågan om ansvaret för att en begränsad mängd importerat ko-fett har kunnat blivit använd i en firmas stekmedelsprodukt. Stekmedlet hade uppgetts vara vegetabiliskt.

Den regerande koalitionen i Karnataka, som leds av Janatapartiet, har blivit utsatt för ett försök att störtas av Kongress (I). Fyra medlemmar av koalitionen bytte sida, innan det lyckades för Chief Minister Hedge att vända situationen genom att offentliggöra ett band inspelat av C. Bye Gowda, oberoende MLA. På bandet erbjuds Gowda 200 000 rs av V. Moily Kongress (I) oppositionsledare, för att byta parti. Hedge påstod att totalt 30 miljoner rs hade blivit beviljat från New Delhi för att köpa MLA's stöd. (India Today, 15/12)

miljoner rs. till ett statligt skogsprojekt i Orissa.

Indien har utvecklat fissionsbränsle till breedreaktorn som snart är färdigbyggd nära Madras. Bränslet skall också kunna användas i Tarapurreaktorn nära Bombay, enligt premiärminister Gandhi. (International Herald Tribune, 15/12)

Den indiska underrättelsetjänsten har avslöjat en spionaffär, där två anglo-indiska bröder, Frank och Kenneth Larkins, pensionerade som general-major respektive vice-marshal, har sålt upplysningar om sovjetiskt materiel i det indiska försvaret till CIA i New Delhi. Bröderna var bägge anställda i privata vapenfirmor, som allt mer anlitar pensionerade officerare i Indien. (India Today, 31/12)

Swami Dharendra Brahmachari, känd genom sina yoga-program i TV, har blivit arresterad i Jammu för import av gevär utan tillstånd till sin gevärsfabrik, Shiva Gun Factory.

Antalet tigrar i Indien har gått upp från 1 827 år 1972 till 3 015 år 1979, och viltexperter betecknar Projekt Tiger som en succé.

Sri Lanka

– Det är riktigt att medlemmar av det regerande UNP deltog i våldshandlingarna i Sri Lanka under terrorvågen mot tamilerna den sista veckan i juli. Det medgav president JR Jayewardene under ett informellt möte i Colombo den 3 november med den utländska diplomatkåren. Men i huvudsak rörde det sig om en aktion som var organiserad och planerad av de två vänsterpartierna JVP och N SSP, sa presidenten och hoppades kunna lägga fram bevisen inom kort.

Jayewardene meddelade att de UNP-medlemmar som deltog har fängslats och kommer att ställas inför rätta. Han medgav också att försvarsmakten spelat en passiv roll under oroligheterna. Men han var kritisk mot ledande västmedia som sagt att ledande UNP:are deltagit i våldet och att det förekommer distriminering mot tamilerna i landet.

I förbigående hoppades presidenten kunna ge medborgarskap åt det stora antal statslösa plantage-tamiler som fortfarande finns i landet.

Trots mötet kvarstod många oklarheter enligt de flesta diplomaterna.

Enligt officiella indiska uppgifter har 24 000 tamiler flytt till Indien efter våldsvågen i Sri Lanka i juli förra året. Av dessa är 15 300 lankesiska medborgare, 7 600 indier och 1 100 personer med lankesiska identitetskort (varav många säkert statslösa plantagetamiler).

1981 års folkräkning i

Sri Lanka visar att det fortfarande finns omkring 800 000 statslösa plantagearbetare kvar i Sri Lanka. (FEER 15/12, India Today 15/12, TIC 28/11)

Enligt ett uttalande av Indiens utrikesminister Narasimha Rao har lankesiske presidenten Jayewardene gett ett löfte om att de statslösa "indiska" tamilerna i Sri Lanka ska erbjudas lankesiskt medborgarskap. Oppositionspartiet SLFP, under ledning av förra premiärministern fru Bandaranaike, fördömde senare kraftigt ett sådant löfte, och beskyllde Jayewardene för "förräderi" mot majoritetsbefolkningens "rättigheter". Partiet har ställt sig bakom det buddhistiska prästerskapet i dess kamp för att trygga den singalesiska majoritetens dominans. (Telegraph 7/12, 16/12)

Stig Toft Madsen och Thomas Bibin (Sri Lanka)

POSTTIDNING

AVS
Sydasien
Box 1625
221 01 Lund

